

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

ŠTATISTIKA ECB

APRÍL 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

PREHLAD

SK

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

ŠTATISTIKA ECB PREHĽAD

APRÍL 2006

V roku 2006
je vo všetkých
publikáciách ECB
použitý motív
z bankovky 5 eur.

© Európska centrálna banka 2006

Adresa

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt nad Mohanom
Nemecko

Poštová adresa

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Telefón

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

*Všetky práva vyhradené.
Reprodukovanie na vzdelávacie
a nekomerčné účely je povolené
s uvedením zdroja.*

ISSN 1725-5732 (elektronická verzia)

OBSAH

1 ZHRNUTIE	5	PRÍLOHA 1	
2 ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA PEŇAŽNÝCH FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ (PFI)	10	Periodicita a termíny zverejňovania agregovaných štatistických údajov za eurozónu	35
3 OSTATNÉ ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA FINANČNÝCH SPROSTREDKOVATEĽOV	17	PRÍLOHA 2	
4 ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA ÚROKOVÝCH MIER (OKREM ÚROKOVÝCH MIER PFI)	18	Dostupnosť údajov	37
5 ŠTATISTIKA CENNÝCH PAPIEROV (VRÁTANE AKCIÍ)	19	PRÍLOHA 3	
6 ŠTATISTIKA PLATOBNEJ BILANCIE A MEDZINÁRODNEJ INVESTIČNEJ POZÍCIE	20	Vybraté referenčné materiály	39
7 MEDZINÁRODNÉ REZERVY EUROSISTÉMU	25		
8 ŠTATISTIKA SÚVISIACA S MEDZINÁRODNÝM POSTAVENÍM EURA	25		
9 EFEKTÍVNE VÝMENNÉ KURZY (EER) EURA	26		
10 ŠTATISTIKA VEREJNÝCH FINANCIÍ	26		
11 ÚČTY INŠTITUCIONÁLNYCH SEKTOROV EUROZÓNY	27		
12 ŠTATISTIKA PLATOBNÝCH SYSTÉMOV A SYSTÉMOV VYSPORIADANIA OBCHODOV S CENNÝMI PAPIERMI	30		
13 ŠTATISTICKÉ ASPEKTY ROZŠÍRENIA EUROZÓNY	30		
14 VÝMENA ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV	31		
15 PRAVIDLÁ ZVEREJŇOVANIA A REVÍZIE ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV	31		
16 PRÁVNE NÁSTROJE ECB V OBLASTI ŠTATISTIKY	32		

POUŽITÉ SKRATKY

BIS	Banka pre medzinárodné zúčtovanie
CSDB	centralizovaná databáza cenných papierov
ECB	Európska centrálna banka
ECU	európska menová jednotka
EER	efektívny výmenný kurz
EMI	Európsky menový inštitút
ESA 95	Európsky systém účtov 1995
ESCB	Európsky systém centrálnych bánk
EÚ	Európska únia
GESMES	generická štatistická správa
HDP	hrubý domáci produkt
HMÚ	Hospodárska a menová únia
M1, M2, M3	menové agregáty definované a používané ECB
MMF	Medzinárodný menový fond
MUFA	finančné účty menovej únie
PFI	peňažná finančná inštitúcia
SDMX	výmena štatistických údajov a metaúdajov
SDR	osobitné práva čerpania
SNA 93	Systém národných účtov 1993
Ú. v.	Úradný vestník (Európskej únie)

Poznámka.

Tento text uvádza viacero odkazov na právne nástroje ECB a Spoločenstva a ďalšie materiály. Zoznam právnych nástrojov ECB sa nachádza v časti 16, ďalšie dôležité uvádzané materiály sú uvedené v prílohe 3. Súčasťou elektronickej verzie tohto dokumentu (na stránke www.ecb.int/publications) sú prepojenia na uvedené dokumenty.

1 ZHRNUTIE

1.1 VYUŽITIE, OBSAH A ZÁKLADNÉ ZNAKY ŠTATISTÍK ECB

1. Hlavným cieľom Eurosystemu¹ je udržiavať cenovú stabilitu v eurozóne. Pri rešpektovaní cieľa cenovej stability Eurosystem podporuje všeobecnú hospodársku politiku v eurozóne. V snahe plniť tieto ciele Európska centrálna banka (ECB) vykonáva menovú politiku v eurozóne a môže uskutočňovať devízové operácie. Jej úlohou je tiež prispievať k stabilite finančného systému. Na plnenie týchto úloh je potrebné veľké množstvo štatistických údajov, ktoré poskytuje Európsky systém centrálnych bánk (ESCB), prípadne Eurosystem, alebo Európska komisia (najmä Eurostat) v spolupráci s národnými štatistickými úradmi². Tento dokument sa zameriava najmä na tie štatistické oblasti, ktoré prispievajú k plneniu uvedených úloh. Menej podrobne sú rozobraté štatistické údaje, ktoré ESCB zbiera skôr na prevádzkové účely, najmä v súvislosti s platobnými a zúčtovacími systémami. Najväčší priestor v tomto dokumente je venovaný agregátnym údajom za eurozónu. Národné príspevky do týchto agregátov ani štatistické údaje zbierané centrálnymi bankami na národné účely nie sú predmetom tohto dokumentu.

2. Zodpovednosť za štatistiku možno vo všeobecnosti rozdeliť medzi ECB a Komisiu takto: ECB na európskej úrovni zodpovedá za menovú a bankovú štatistiku a štatistiku finančných trhov. S Komisiou zdieľa zodpovednosť za štatistiku platobnej bilancie, medzinárodnej investičnej pozície, finančných účtov a nefinančných účtov s členením podľa inštitucionálnych sektorov. Komisia zodpovedá za ostatné oblasti štatistiky, pričom ECB sa ako používateľ zaujíma predovšetkým o štatistiku cien a nákladov, národné účty a celý rad ďalších hospodárskych štatistík. Tieto oblasti zodpovednosti spolu s dohodami o spolupráci sú stanovené v memorande o porozumení, ktoré bolo naposledy aktualizované v marci 2003.

3. Cieľom tohto dokumentu, ktorý je aktualizáciou publikácie ECB „Statistical information collected and compiled by the ESCB“ (Štatistické údaje zbierané a zostavované ESCB) z mája 2000, je podať ucelený a zrozumiteľný prehľad o štatistikách ECB. Dokument opisuje stav v oblasti poskytovania štatistických údajov ku koncu roka 2005, pričom zároveň uvádza, ktoré skupiny údajov podliehajú právnym nástrojom ECB. Zároveň poukazuje na oblasti, v ktorých sú štatistické údaje zatiaľ neúplné a nedostatočné, a v ktorých je priestor na zlepšenie. Požiadavky ECB v oblasti všeobecnej hospodárskej štatistiky, za ktorú na úrovni Spoločenstva zodpovedá Európska komisia, sú predmetom samostatnej publikácie ECB „Revízia požiadaviek v oblasti všeobecnej hospodárskej štatistiky“ (december 2004). ECB sa však v tejto oblasti z vlastnej iniciatívy tiež podieľa na tvorbe štatistických údajov. Medzi hlavné činnosti patria napríklad sezónne úpravy mesačného harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien zostavovaného Európskou komisiou, ktorý sa používa na monitorovanie inflácie v eurozóne, a zostavovanie polročných priemerov cien nehnuteľností na bývanie za eurozónu na základe neharmonizovaných údajov. Sezónne upravenými harmonizovanými spotrebiteľskými cenami a cenami nehnuteľností na bývanie sa však tento dokument nezaobera.

4. Zmluva o Európskej únii poverila Európsky menový inštitút (EMI) úlohou pripraviť vstup do tretej etapy Hospodárskej a menovej únie (HMÚ) po štatistickej stránke a najmä podporovať nevyhnutnú harmonizáciu štatistiky. V júli 1996 vydal EMI prehľad štatistických požiadaviek pre vznik HMÚ. V tretej etape HMÚ, ktorá začala v januári 1999, musí ECB v spolupráci s národnými centrálnymi bankami EÚ zbierať štatistické údaje nevyhnutné na plnenie úloh ESCB a v prípade potreby prispievať

1 Eurosystem tvorí ECB a národné centrálné banky členských štátov Európskej únie, ktoré prijali euro. ESCB pozostáva z ECB a národných centrálnych bánk všetkých členských štátov EÚ.

2 Eurostat je štatistický úrad Európskych spoločenstiev. Eurostat a národné štatistické úrady členských štátov EÚ spolu tvoria Európsky štatistický systém.

k ich ďalšej harmonizácii. Štatút³ vyžaduje, aby ECB definovala štatistické údaje potrebné na plnenie svojich úloh, a aby zber týchto štatistických údajov v najväčšej možnej miere vykonávali národné centrálné banky. Národné centrálné banky (a v niektorých prípadoch aj iné národné orgány) zbierajú údaje od vykazujúcich inštitúcií a z ďalších národných zdrojov, zostavujú podiely na agregátoch za eurozónu a potom tieto údaje posielajú ECB, ktorá zostavuje agregáty za eurozónu. Štatistické metodiky vyvíja ECB spolu s národnými centrálnymi bankami.

5. V súlade s článkami 34 a 14 ods. 3 Štatútu ESCB a nariadením Rady EÚ (ES) č. 2533/98 o zbere štatistických informácií Európskou centrálnou bankou sa národné centrálné banky podieľajú aj na tvorbe právnych predpisov ECB v oblasti štatistiky. Ak sú potreby ECB v konkrétnej oblasti štatistiky dostatočne jasné, príslušné požiadavky sú formalizované v podobe právneho predpisu schváleného Radou guvernérov ECB. Zoznam týchto právnych nástrojov je uvedený v časti 16. Jednotlivé právne predpisy majú v oblasti poskytovania štatistických údajov ECB v rozsahu stanovenom právnymi predpismi Spoločenstva postupom času čoraz širší záber. Ak štatistické potreby ECB v konkrétnej oblasti ešte nie sú jednoznačne stanovené a v prípade veľkého množstva rôznych doplnkových údajov sa ECB opiera o právomoci národných centrálnych bánk (a ostatných národných orgánov) tieto údaje získať.

6. Popri spolupráci s inštitúciami Spoločenstva Štatút ESCB vyžaduje, aby ECB v oblasti štatistiky spolupracovala aj s medzinárodnými organizáciami. Štatistické údaje ECB v maximálnej možnej miere zodpovedajú európskym a medzinárodným štandardom (niekoľko nevyhnutných výnimiek je uvedených v tomto dokumente), čo pomáha nielen dosiahnuť lepšiu využiteľnosť štatistických údajov, ale zároveň minimalizovať záťaž spojenú s ich vykazovaním. ECB na tento účel vypracovala analýzu prínosov a nákladov, prostredníctvom ktorej vysvetľuje, odôvodňuje, skúma, určuje náklady a v prípade potreby upravuje alebo odmieta návrhy zásadných zmien.

7. Eurosystem nesie v prvom rade zodpovednosť za výkon menovej politiky v eurozóne. Ak majú mať štatistické údaje skutočnú vypovedaciu hodnotu, musia byť vykazované agregátne za celú eurozónu. Táto požiadavka vyzdvihuje potrebu harmonizácie (údaje musia byť dostatočne homogénne, aby ich agregácia mala zmysel) a najmä v oblasti menovej a bankovej štatistiky a štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície (a tiež finančných účtov, ktoré sú z nich čiastočne odvodené) tiež potrebu dostatočných štatistických údajov, ktoré umožňujú zostavenie agregátov za eurozónu. Predovšetkým je potrebné odlišovať údaje o transakciách a pozíciách v rámci eurozóny od údajov mimo eurozóny, aby bolo možné zostaviť konsolidované údaje na úrovni eurozóny.

8. Okrem údajov za eurozónu sú dôležité aj národné údaje zahrnuté do agregátov za eurozónu, ktoré môžu byť významnou súčasťou analýzy vývoja vrátane transmisného mechanizmu menovej politiky a stupňa integrácie trhov. Článok 5 Štatútu ESCB o zbere štatistických údajov okrem toho platí pre všetky členské štáty EÚ. Podľa štatútu je štatistika zodpovednosťou Generálnej rady ECB, ktorú tvoria aj guvernéri centrálnych bánk členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny. Nariadenie Rady EÚ o zbere štatistických informácií ECB stanovuje, že hoci právne nástroje prijaté ECB nie sú záväzné pre členské štáty EÚ nepatriace do eurozóny, k plneniu požiadaviek článku 5 štatútu musia prispievať všetky členské štáty EÚ. V súlade s týmto nariadením členské štáty EÚ nepatriace do eurozóny poskytujú ECB množstvo štatistických údajov, ktoré sa používajú na monitorovanie stavu ich hospodárstva a na hodnotenie ich pripravenosti na zavedenie eura.

9. Požiadavky sa vzťahujú aj na periodicitu a termíny poskytovania štatistických údajov (a samozrejme aj na iné aspekty kvality údajov). Cieľom ECB je zverejňovať za eurozónu aktuálne

³ Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky je protokol pripojený k Zmluve o Európskej únii, ktorá bola podpísaná v Maastrichte vo februári 1992.

agregátne údaje v oblasti menovej a bankovej štatistiky, štatistiky finančných trhov a štatistiky platobnej bilancie. Preto potrebuje, aby mala mesačné údaje k dispozícii približne do troch až siedmich týždňov od konca mesiaca, na ktorý sa tieto údaje vzťahujú. Na poskytnutie podrobnejších štvrťročných údajov je stanovená lehota do troch mesiacov. Štvrťročné údaje o účtoch eurozóny vo veľkej miere závisia od ďalších štvrťročných údajov, preto sa zostavujú s nevyhnutným oneskorením. Dlhodobým cieľom je však aj v tomto prípade ich poskytnutie do troch mesiacov od konca štvrťroka, na ktorý sa vzťahujú.

10. Ekonomická analýza môže zo štatistických údajov najviac vyťažiť vtedy, ak má k dispozícii dostatočne dlhú sériu porovnateľných údajov. V prípade mnohých štatistických údajov za eurozónu boli za obdobia, keď ešte série údajov neboli k dispozícii, vypočítané najlepšie odhady (v niektorých prípadoch až späť do roku 1980 alebo aj ďalej), hoci takéto staré údaje nie sú úplne porovnateľné so súčasnými údajmi.

1.2 MENOVÁ ŠTATISTIKA, ŠTATISTIKA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ A ŠTATISTIKA TRHOV

11. Stratégia menovej politiky Eurosystemu pripisuje prvoradú úlohu peniazom. Dôkazom toho bolo oznámenie referenčnej hodnoty rastu širokého menového agregátu M3. Peniaze v prevažnej miere tvoria likvidné pasíva peňažných finančných inštitúcií (PFI), ktoré sú vykazovacou skupinou menovej štatistiky. Kritériá začlenenia inštitúcie do sektora PFI možno stručne zhrnúť takto: inštitúcia prijíma vklady (iné ako vklady PFI) alebo vydáva finančné nástroje, ktoré sú blízkymi náhradami vkladov, a poskytuje úvery a/alebo investuje do cenných papierov. Zoznamy finančných inštitúcií, ktoré spĺňajú uvedenú definíciu, zostavujú národné centrálné banky (ktoré sú spolu s ECB tiež súčasťou sektora PFI). Táto definícia okrem úverových inštitúcií definovaných v práve Európskeho spoločenstva zahŕňa aj iné subjekty, najmä fondy peňažného trhu.

12. Definovanie homogénneho sektora, ktorý vytvára peniaze, je prvým predpokladom zostavovania menovej štatistiky. Ďalším krokom je vymedzenie položiek, ktoré majú byť zahrnuté do konsolidovanej súvahy tohto sektora („konsolidovaná“ súvaha znamená, že transakcie a pozície v rámci sektora sú navzájom započítané). Konsolidovaná súvaha PFI je zdrojom väčšiny údajov potrebných na zostavovanie mesačných menových agregátov a protipoložiek peňazí.

13. Vzhľadom na dohodnutú definíciu PFI je konsolidovaná súvaha PFI zdrojom údajov o menovom vývoji, ktoré koncepcie zodpovedajú súvahám národného bankového sektora, z ktorých zvyčajne vychádza národná menová štatistika. Sektory ústrednej štátnej správy a nerezidentov sú z hľadiska peňazí neutrálne, čo znamená, že peňažné nástroje v ich držbe nie sú zahrnuté do peňažnej zásoby. Tieto sektory je potrebné definovať a ich peňažné nástroje vedené v PFI eurozóny musia byť vylúčené z menových agregátov eurozóny. Definície štátnej správy, rezidentskej príslušnosti a podsektorov tvoriacich sektor držiteľov peňazí sa uplatňujú konzistentne v celej eurozóne v súlade s Európskym systémom účtov v Spoločenstve 1995 (ESA 95), ktorý ustanovilo nariadenie Rady (ES) č. 2223/96. Niektoré z podrobnejších údajov sú k dispozícii len štvrťročne.

14. Dôležité sú aj mesačné údaje o úrokových mierach peňažných a úverových nástrojov. Údaje o úrokových mierach sú potrebné na monitorovanie procesu transmisie menovej politiky, na lepšie porozumenie štruktúre finančných trhov a na hodnotenie finančných podmienok v rôznych sektoroch hospodárstva eurozóny. Úverové inštitúcie a niektoré ďalšie subjekty (predstavujúce zďaleka najväčšiu časť sektora PFI) vykazujú údaje o vkladových a úverových úrokových mierach nových a nesplatených obchodov v eurách s domácnosťami a nefinančnými spoločnosťami v eurozóne. Údaje o úrokových mierach zodpovedajú jednotlivým kategóriám súvahy PFI.

15. Poskytujú sa tiež údaje za ďalšie oblasti súvisiace s menovou štatistikou. Alternatívou bankového financovania sú v prípade dlžníkov emisie cenných papierov⁴ a úvery od „ostatných“ (nepeňažných) finančných sprostredkovateľov. Na strane veriteľov sú náhradou určitých pohľadávok voči bankám akcie/podielové listy emitované investičnými fondmi. Investičné fondy, niektorí ostatní finanční sprostredkovatelia a poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy sú dôležitými a aktívnymi účastníkmi finančného trhu. Ceny a výnosy na finančných trhoch môžu výrazne vplývať na hospodársky vývoj a môžu byť indikátorom očakávaní trhu, pokiaľ ide o infláciu a hospodársku aktivitu. ECB zbiera veľké množstvo údajov o finančných trhoch (napr. o emisiách cenných papierov a cenách a výnosoch na finančných trhoch). Najdôležitejšími finančnými inštitúciami mimo sektora PFI sú poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy, o ktorých ECB zbiera údaje na základe usmernenia ECB/2002/7 zmeneného a doplneného usmernením ECB/2005/13, a investičné fondy okrem fondov peňažného trhu, v prípade ktorých ECB plánuje v krátkom čase prijať príslušné nariadenie.

1.3 ŠTATISTIKA PLATOBNEJ BILANCIE A SÚVISIACE EXTERNÉ ŠTATISTIKY

16. Pokiaľ ide o štatistiku platobnej bilancie a súvisiace externé štatistiky, na účely menovej politiky sa vyžadujú mesačné údaje o platobnej bilancii obsahujúce hlavné položky ovplyvňujúce menový vývoj a devízové trhy, a tiež podrobnejšie štvrťročné štatistické údaje. Jednotný metodický rámec umožňuje prepojenie menovej štatistiky a štatistiky platobnej bilancie eurozóny. Vyžadujú sa aj mesačné štatistiky medzinárodných rezerv a devízovej likvidity Eurosystemu a štvrťročné a podrobnejšie ročné štatistiky medzinárodnej investičnej pozície, ktoré poskytujú súhrnný prehľad o pohľadávkach a záväzkoch eurozóny voči zvyšku sveta. Medzi ostatné súvisiace štatistiky patria šesťmesačné údaje o stave a pohybe portfóliových investícií podľa jednotlivých mien používané pri hodnotení medzinárodného postavenia eura ako investičnej meny, pričom niektoré centrálné banky poskytujú

aj štatistické údaje o používaní eura pri fakturovaní zahraničných transakcií.

17. V agregátoch za eurozónu sa hodnoty kreditov a debetov a aktív a pasív uvádzajú oddelene. Krajiny eurozóny musia na tento účel cezhraničné transakcie a pozície rozdeľovať na transakcie a pozície v rámci eurozóny a transakcie a pozície so zvyškom sveta. Štvrťročné štatistiky platobnej bilancie a ročné štatistiky medzinárodnej investičnej pozície používajú geografické členenie (na krajiny alebo skupiny krajín) protistrán zahraničných transakcií a pozícií eurozóny.

18. Hoci tieto požiadavky v maximálnej možnej miere spĺňajú štandardy stanovené v piatom vydaní Manuálu Medzinárodného menového fondu (MMF) k platobnej bilancii, ECB prijala niekoľko návrhov na ich prispôbenie potrebám a postupom na európskej úrovni s cieľom zabezpečiť integráciu štatistiky platobnej bilancie eurozóny s menovou štatistikou a hospodárskymi a finančnými účtami. Štatistika platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície tiež prispieva k hodnoteniu medzinárodného postavenia eura a súvisí aj s fungovaním platobných systémov a systémov vysporiadania obchodov s cennými papiermi. ECB sa o tieto oblasti zaujíma z rôznych dôvodov a pracuje na zlepšení konzistentnosti štatistických údajov.

19. V oblasti štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície ECB úzko spolupracuje s Eurostatom. ECB zostavuje agregáty za eurozónu, zatiaľ čo Eurostat zostavuje štatistiky za Európsku úniu ako celok. Čo sa týka metodického rámca, ECB sa zameriava na finančný účet a súvisiace príjmy a Eurostat na zvyšok bežného účtu a kapitálový účet. ECB i Eurostat sa aktívne zaujímajú o priame investície.

4 Cenné papiere predstavujú najväčšiu kategóriu finančných nástrojov v eurozóne a zastávajú významné miesto takmer vo všetkých oblastiach štatistiky ECB. ECB nedávno vytvorila databázu, ktorá obsahuje komplexné údaje o cenných papieroch a umožňuje ich použitie na rôzne štatistické, analytické a prevádzkové účely. Podrobnejšie informácie sú v odseku 79.

20. ECB zároveň pomocou rôznych deflátorov zostavuje indexy efektívneho výmenného kurzu eura v nominálnom i reálnom vyjadrení.

1.4 ŠTATISTIKA VEREJNÝCH FINANCIÍ

21. Štatistika verejných financií je predmetom záujmu ECB z viacerých dôvodov. ECB, podobne ako Komisia, pravidelne pripravuje tzv. konvergenčné správy hodnotiace pripravenosť členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny na zavedenie eura, pričom sú dôležitými kritériami deficit verejných financií a verejný dlh. ECB zároveň pozorne sleduje vývoj v súvislosti s uplatňovaním postupu pri nadmernom deficite. Na túto činnosť ECB potrebuje ročné údaje (ktorých zber upravuje usmernenie ECB/2005/5 v znení neskorších predpisov), ktoré umožňujú analýzu deficitu a dlhu verejných financií (v súlade s ich definíciou na účely postupu pri nadmernom deficite a Paktu stability a rastu), zaznamenávajú vzťah medzi deficitom a zmenou dlhu, umožňujú prepojenie týchto údajov s údajmi vychádzajúcimi z mierne odlišnej metodiky ESA 95 a zároveň umožňujú ECB zostavovať agregáty za eurozónu a EÚ s adekvátnym zohľadnením platieb prijatých alebo odoslaných do rozpočtu Európskeho spoločenstva. Činnosť verejného sektora má tiež výrazný vplyv na hospodársky vývoj. ECB preto sleduje aj štvrťročné údaje o transakciách verejného sektora, ktoré sa zbierajú na základe právnych predpisov Spoločenstva.

1.5 ÚČTY INŠTITUCIONÁLNYCH SEKTOROV EUROZÓNY

22. Štvrťročné finančné účty menovej únie (MUFA) sa zostavujú na základe integrovaného postupu stanoveného v systéme ESA 95. ECB na základe relevantných štatistík za eurozónu a národných finančných účtov zostavuje štvrťročné finančné účty za eurozónu, ktoré sú doplnkom menovopolitickej analýzy a výskumu. Zostavovanie finančných účtov je stále vo fáze vývoja. V konečnej podobe však budú finančné účty predstavovať jednotný systém, ktorý zaznamenáva finančné vzťahy medzi jednotlivými inštitucionálnymi sektormi a štvrťročné údaje

o zostatkoch vkladov a úverov a umožňuje komplexnú analýzu finančných investícií a financovania. Keďže sú štvrťročné finančné účty menovej únie založené na medzinárodných štatistických účtovných štandardoch, sú tiež dôležitým nástrojom na zabezpečovanie konzistentnosti v rámci jednotlivých oblastí štatistiky i medzi nimi. Od jari roku 2007 budú finančné účty menovej únie súčasťou štvrťročných nefinančných účtov, ktoré pripravuje ECB spolu s Komisiou, aby bolo možné získať komplexný prehľad o transakciách a finančných pozíciách inštitucionálnych sektorov v eurozóne. Štvrťročné účty eurozóny budú stredobodom štatistiky eurozóny, v ktorom sa budú spájať rôzne prvky. Ich dokončenie je v súčasnosti pre ECB najvyššou prioritou v oblasti štatistiky.

1.6 VÝMENA ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV

23. Spoľahlivé systémy na výmenu údajov pomáhajú zabezpečiť včasnosť a kvalitu údajov. Systém na výmenu údajov ESCB funguje plynule a je do značnej miery automatický. Umožňuje bezproblémové plnenie nových štatistických požiadaviek a efektívne a konzistentné spracovanie nových údajov.

24. Systém ESCB používa špeciálnu telekomunikačnú sieť a štandardizovaný formát štatistických správ – tzv. generické štatistické správy na prenos časových radov (GESMES/TS) – ktorý sa zároveň bežne používa ako štandard na výmenu štatistických údajov a metaúdajov (t. j. informácií o údajoch) s Európskou komisiou a medzinárodnými organizáciami. Správy GESMES/TS (SDMX-EDI) a SDMX-ML (ktoré ďalej využívajú funkcie Internetu a ďalších moderných technológií) sú založené na rovnakom dátovom modeli. Obidva typy správ sú spravované v rámci iniciatívy Výmena štatistických údajov a metaúdajov (SDMX), ktorú založili európske a medzinárodné organizácie vrátane ECB s cieľom podporovať spoločné štandardy a najlepšie postupy pri výmene a zdieľaní štatistických údajov.

25. ECB už dlhý čas zverejňuje údaje za eurozónu na svojej internetovej stránke. V rámci nedávnej iniciatívy ECB začala zverejňovať aj celú škálu národných údajov a súvisiacich štatistík, aby ich používatelia nemuseli hľadať na stránkach jednotlivých národných centrálnych bánk. Tie isté údaje spolu s doplnujúcimi materiálmi sú zároveň k dispozícii v národných jazykoch na stránkach národných centrálnych bánk.

2 ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA PEŇAŽNÝCH FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ (PFI)

2.1 ÚVOD

26. Štatistický systém eurozóny týkajúci sa sektora PFI tvoria dve hlavné zložky: zoznam PFI podľa ich definície na štatistické účely a špecifikácia štatistických údajov, ktoré tieto PFI vykazujú v mesačných a štvrtročných intervaloch. Konkrétne typy údajov, ktoré musia PFI vykazovať národným centrálnym bankám, sú stanovené v príslušných nariadeniach. Usmernenie ECB/2003/2 v znení neskorších predpisov stanovuje obsah, formát, časový harmonogram a ďalšie požiadavky na prenos údajov PFI z národných centrálnych bánk do ECB, údajov, ktoré o svojej činnosti poskytuje samotný Eurosystem, a ďalších súvisiacich údajov, ktoré ECB vyžaduje, ale na ktoré sa nevzťahujú žiadne nariadenia.

27. Prvoradou štatistickou požiadavkou je mesačná konsolidovaná súvaha sektora tvoriaceho peniaze v eurozóne. Právnym základom zberu týchto údajov je nariadenie ECB/2001/13 o konsolidovanej súvahe sektora PFI v znení neskorších predpisov. Toto nariadenie tiež upravuje poskytovanie ďalších údajov potrebných na odvodenie transakcií, ktoré sa používajú na výpočet mier menového rastu. Súvaha PFI je teda zdrojom hlavných údajov potrebných na zostavovanie menových agregátov a ich protipoložiek za eurozónu. Súvaha PFI je zároveň štatistickým základom na výpočet povinných minimálnych rezerv, ktoré sú úverové inštitúcie povinné držať.

28. Nariadenie ECB/2001/18 v znení neskorších predpisov sa týka štatistických údajov o vkladových a úverových úrokových mierach úverových inštitúcií a niektorých ďalších subjektov v rámci obchodov v eurách s domácnosťami a nefinančnými spoločnosťami v eurozóne.

2.2 ČO SÚ PEŇAŽNÉ FINANČNÉ INŠTITÚCIE?

29. ECB v spolupráci s národnými centrálnymi bankami vedie zoznam PFI v zmysle definície na štatistické účely na základe doleuvedených pravidiel klasifikácie. Postupy stanovené v usmernení ECB/2003/2 v znení neskorších predpisov zaisťujú, aby bol zoznam PFI stále aktuálny, presný, čo najhomogénnejší a dostatočne stabilný na štatistické účely. Zoznam by mal adekvátne zohľadňovať finančné inovácie, ktoré môžu ovplyvňovať charakter jednotlivých finančných nástrojov a viesť k zmenám zamerania obchodnej činnosti finančných inštitúcií. Zoznam PFI v zmysle definície na štatistické účely sa prekrýva so zoznamom protistrán v zmysle definície na menovopolitické účely, vďaka čomu je zoznam PFI dôležitý tak z prevádzkového ako aj štatistického hľadiska.

30. Článok 2 ods. 1 nariadenia ECB/2001/13 definuje PFI takto: „[Okrem centrálnych bánk] PFI zahŕňajú rezidentské úverové inštitúcie definované v právnych predpisoch Spoločenstva a všetky ostatné rezidentské finančné inštitúcie, ktoré sa zaoberajú prijímaním vkladov alebo blízky náhrad vkladov od subjektov iných ako PFI a poskytovaním úverov, respektíve investovaním do cenných papierov na svoj vlastný účet (prinajmenšom z ekonomického hľadiska)“. Sektor PFI teda zahŕňa (popri centrálnych bankách) dve široké skupiny rezidentských finančných sprostredkovateľov. Sú to úverové inštitúcie definované v právnych predpisoch Spoločenstva (v rámci tzv. bankových smerníc) ako „inštitúcie, ktorých predmetom činnosti je prijímať vklady alebo iné návratné prostriedky od verejnosti (vrátane výnosov z predaja bankových dlhopisov verejnosti) a poskytovanie úverov na vlastný účet“ a ostatné

rezidentské finančné inštitúcie, ktoré definíciu PFI spĺňajú tým, že vydávajú finančné nástroje, ktoré sú blízskymi náhradami vkladov.

31. Pri stanovovaní, či finančné nástroje možno považovať za blízke náhrady vkladov, rozhoduje ich likvidita, ktorá v sebe spája znaky prevoditeľnosti, zameniteľnosti za peniaze alebo prevoditeľné vklady, majetkovej istoty a v niektorých prípadoch i obchodovateľnosti. Dôležitým kritériom môžu byť aj emisné podmienky. Tieto kritériá sú stanovené v prílohe I nariadenia ECB/2001/13.

32. V prípade akcií otvorených podielových fondov žiadny trh v bežnom slova zmysle neexistuje. Investori však majú prístup k informáciám o dennom kurze akcií a svoje prostriedky si môžu za túto cenu vybrať. Niektoré podielové fondy, konkrétne podielové fondy peňažného trhu, sú zahrnuté do sektora PFI, pretože ich akcie/podielové listy sa z hľadiska likvidity považujú za blízke náhrady vkladov. Podielové fondy peňažného trhu investujú najmä do bankových vkladov alebo dlhových nástrojov s krátkou zostatkovou splatnosťou a môžu dosahovať výnosnosť, ktorá sa približuje úrokovým mieram nástrojov na peňažnom trhu. Kritériá vymedzovania fondov peňažného trhu sú stanovené v prílohe I nariadenia ECB/2001/13.

33. V systéme ESA 95 sú finanční sprostredkovatelia klasifikovaní ako PFI rozdelení do dvoch podsektorov, a to centrálné banky (v ESA 95 označené ako sektor S.121) a ostatné PFI (S.122). Na konci roka 2005 pozostával sektor PFI v eurozóne z ECB a dvanástich národných centrálnych bánk, 6 248 úverových inštitúcií, 1 645 fondov peňažného trhu a štyroch ďalších inštitúcií. Zďaleka nie všetky z týchto inštitúcií sú však povinné spĺňať štatistické požiadavky v plnom rozsahu. Ak je splnená podmienka, že poskytované mesačné údaje pokrývajú minimálne 95 % celkovej bilančnej sumy národného sektora PFI, národné centrálné banky môžu menšie PFI od pravidelného vykazovania oslobodiť. Všetky úverové inštitúcie však musia poskytovať určité

štvrtročné údaje na účely stanovenia povinných minimálnych rezerv, a všetky PFI musia poskytovať ročné údaje, aby bola splnená podmienka 95 % pokrytia a aby bolo možné údaje zaokrúhľovať. Národné centrálné banky môžu údaje o úrokových mierach PFI zbierať aj výberovým spôsobom v súlade s postupom stanoveným v nariadení ECB/2001/18.

2.3 KONSOLIDOVANÁ SÚVAHA V MESAČNÝCH INTERVALOCH

34. Konsolidovaná súvaha je zdrojom mesačných údajov o činnosti PFI, ktoré sú dostatočne podrobné na to, aby ECB mala k dispozícii všetky potrebné informácie o menovom vývoji v eurozóne. Súvaha je konsolidovaná, čo znamená, že vzájomné obchody PFI sú navzájom započítané. Prehľad menovej štatistiky, ktorú ECB na základe týchto údajov zostavuje, je uvedený v časti 2.5. Pomocou mesačných údajov, ktoré poskytujú úverové inštitúcie, sa stanovuje aj ich základňa na výpočet povinných minimálnych rezerv.

35. Peňažnú zásobu tvoria bankovky a mince v obeh, ostatné peňažné záväzky PFI (vklady a ďalšie finančné nástroje, ktoré sú blízskymi náhradami vkladov) a peňažné záväzky orgánov ústrednej štátnej správy, napr. pôšt alebo štátnej pokladnice (požiadavky ECB voči týmto orgánom sú stanovené v prílohe VII usmernenia ECB/2003/2). Protipoložkami peňazí sú ostatné položky súvahy PFI, ktoré sú usporiadané spôsobom umožňujúcim ich analýzu. ECB tieto agregáty za eurozónu zostavuje v podobe nesplatených zostatkov (stavov) a transakcií.

36. ECB vyžaduje štatistické údaje s členením podľa nástrojov, splatností, mien a protistrán. Keďže sa na pasíva a aktíva vzťahujú rôzne vykazovacie požiadavky, obidve strany súvahy sa v nasledujúcich častiach uvádzajú osobitne.

2.3.1 KATEGÓRIE NÁSTROJOV A SPLATNOSTÍ

(a) Pasíva

37. Mesačne sa zbierajú údaje s nasledujúcim členením podľa nástrojov: obeživo, záväzky z vkladov vrátane zostatkov na predplatených

kartách, dohody o spätnom odkúpení (repo obchody), akcie/podielové listy fondov peňažného trhu, emitované dlhové cenné papiere vrátane cenných papierov peňažného trhu, kapitál a rezervy a zostávajúce záväzky. Podľa usmernenia ECB/2003/2 sú národné centrálné banky povinné poskytovať ECB v šesťmesačných intervaloch mesačné údaje o záväzkoch týkajúcich sa elektronických peňazí (emitentmi elektronických peňazí v eurozóne sú prakticky výlučne úverové inštitúcie). Záväzky z vkladov sa ďalej delia na vklady splatné na požiadanie, vklady s dohodnutou splatnosťou a vklady s výpovednou lehotou. Medzi zostávajúce záväzky patria časovo rozlíšené úroky zo záväzkov (v tomto prípade ide o odchýlku od systému ESA 95, ktorý odporúča časovo rozlíšené úroky zaradiť do osobitnej kategórie nástrojov).

38. Ak finančné nástroje nie sú v rámci trhov úplne porovnateľné, namiesto členenia podľa nástrojov možno použiť členenie podľa hraníc pôvodnej splatnosti (uprednostňuje sa pôvodná pred zostatkovou splatnosťou). Hranicami pásiem splatnosti (alebo výpovedných lehôt) v rámci mesačných štatistických údajov sú jednoročná a dvojročná splatnosť pri emisii v prípade vkladov s dohodnutou splatnosťou a trojmesačná a (dobrovoľne vykazovaná) dvojročná výpovedná lehota v prípade vkladov s výpovednou lehotou. Neprevoditeľné vklady splatné na požiadanie (úsporné vklady na požiadanie) sú zaradené do pásma splatnosti „do troch mesiacov“. Repo obchody (ktoré zvyčajne predstavujú veľmi krátkodobé nástroje bežne dohodnuté na menej ako tri mesiace) sa podľa splatnosti nečlenia. Dlhové nástroje vydané PFI (vrátane cenných papierov peňažného trhu) sa rozdeľujú podľa splatnosti s hranicami jeden rok a dva roky. V prípade akcií/podielových listov vydaných fondmi peňažného trhu sa členenie podľa splatnosti nepoužíva, keďže tento koncept v ich prípade nie je relevantný.

(b) Aktíva

39. Aktíva v držbe PFI sa mesačne členia na hotovosť, pohľadávky, cenné papiere okrem akcií vrátane cenných papierov peňažného trhu,

akcie/podielové listy fondov peňažného trhu, akcie a iné majetkové účasti, fixné aktíva a ostatné aktíva, medzi ktoré patria časovo rozlíšené úroky z aktív. V prípade úverov a dlhových cenných papierov v držbe PFI sa vyžaduje členenie podľa pôvodnej splatnosti (jeden a päť rokov pre úvery; jeden a dva roky pre dlhové cenné papiere).

2.3.2 MENY

40. V prípade všetkých relevantných položiek súvahy musia byť sumy v eurách a v iných menách vykazované samostatne. Štvrťročné údaje s členením podľa hlavných cudzích mien umožňujú z údajov o zmenách odstrániť vplyv kurzových zmien (ďalšie informácie sú uvedené nižšie).

2.3.3 PROTISTRANY

41. Protistrany v eurozóne sa určujú na základe zoznamu PFI (ak sú PFI) alebo podľa pokynov ECB (v súlade s ESA 95). V oboch prípadoch sa v mesačnej súvahe PFI rozlišujú protistrany so sídlom v členskom štáte, v ktorom sídli aj vykazovacia PFI, a protistrany so sídlom v inej krajine eurozóny. Peňažné nástroje v držbe samotných PFI (v ESA 95 označené ako S.121 a S.122), ústrednej štátnej správy (S.1311) a nerezidentov eurozóny sú z menových agregátov ECB vylúčené a je potrebné ich identifikovať s cieľom vyčleniť sumy v držbe sektorov držiteľov peňazí. Keďže jednotlivým sektorom držiteľov peňazí sa v analýze pripisuje značný význam, PFI poskytujú mesačné údaje o záväzkoch z vkladov v členení na verejnú správu okrem ústrednej štátnej správy (S.1312, S.1313 a S.1314), nefinančné spoločnosti (S.11), ostatných finančných sprostredkovateľov (S.123 vrátane pomocných finančných inštitúcií S.124), poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy (S.125) a domácnosti (S.14 vrátane neziskových inštitúcií poskytujúcich služby domácnostiam S.15). Mesačné údaje o úveroch PFI sa členia na úvery verejnej správy a úvery ostatným horeuvedeným sektorom. Údaje o úveroch domácnostiam sa ďalej členia na spotrebiteľské úvery, úvery na bývanie a ostatné úvery. Požiadavku takéhoto podrobného sektorového členenia protistrán v rámci mesačných

štatistických údajov, ktoré sa v relevantných prípadoch spája s ďalším členením podľa splatnosti a meny, stanovilo nariadenie ECB/2001/13. V kategóriách vkladov s dohodnutou splatnosťou, resp. výpovednou lehotou viac ako dva roky a v repo obchodoch sa ďalej rozlišujú záväzky voči úverovým inštitúciám, voči protistranám ostatných PFI a voči ústrednej štátnej správe, a to na účely výpočtu povinných minimálnych rezerv.

2.3.4 PREPOJENIE KATEGÓRIÍ NÁSTROJOV A SPLATNOSTÍ S ČLENENÍM PODĽA MIEN A PROTISTRÁN

42. Na zostavovanie menovej štatistiky za eurozónu a výpočet základní na stanovenie povinných minimálnych rezerv úverových inštitúcií sú potrebné mesačné údaje o vzájomnom prepojení jednotlivých nástrojov, splatností, mien a protistrán. Najpodrobnejšie údaje sa vyžadujú v prípade protistrán, ktoré sú súčasťou sektora držiteľov peňazí. Členenie údajov o pozíciách voči ostatným PFI sa vyžaduje len do tej miery, aby bolo možné vzájomné započítanie zostatkov medzi PFI alebo na výpočet rezervnej základne. Na účely výpočtu rezervnej základne sa vyžaduje aj členenie pozícií voči nerezidentom eurozóny v prípade vkladov s dohodnutou splatnosťou viac ako dva roky, vkladov s výpovednou lehotou viac ako dva roky a repo obchodov. Na účely štatistiky platobnej bilancie sa vyžaduje členenie údajov o vkladoch v držbe nerezidentov podľa splatnosti s hranicou jeden rok.

2.3.5 OBCHODY S FINANČNÝMI DERIVÁTMÍ

43. Finančný derivát je finančný nástroj naviazaný na iný finančný nástroj, index alebo komoditu, prostredníctvom ktorého sa dá na finančných trhoch samostatne obchodovať s určitými finančnými rizikami (rizikami súvisiacimi napríklad so zmenami kurzov, úrokových mier, cien alebo úverového ratingu). ESA 95 vyžaduje vykazovanie pozícií vo finančných derivátoch, ak majú trhovú hodnotu alebo sa dajú na trhu vzájomne započítať (t. j. ak zmluvná strana derivátnej zmluvy dokáže derivát vykompenzovať uzavretím novej zmluvy s opačným účinkom). Aktuálna trhovú cenu

derivátu sa rovná hodnote pohľadávky jednej strany voči druhej. Táto hodnota je vykázaná aj v súvahovej štatistike PFI, ak je jednou zo zmluvných strán derivátnej zmluvy PFI. Pritom nezáleží na tom, či sa počas platnosti zmluvy pohľadávka presunie z jednej zmluvnej strany na druhú, alebo či je trhovú cenu nulová (tak ako na začiatku swapu a v prípade priebežného upravovania pohyblivej marže). Deriváty sa teda vykazujú v súvahe PFI v trhovej hodnote v hrubom vyjadrení, pokiaľ národné účtovné predpisy nevyžadujú ich vykazovanie na podsúvahových účtoch. Ak majú deriváty pre vykazovacie PFI kladnú hodnotu, sú zaradené pod položku „ostatné aktíva“, ak majú zápornú hodnotu, vykazujú sa pod položkou „ostatné pasíva“. Podrobnejšie údaje sa nevyžadujú. Ak deriváty predstavujú pozície voči nerezidentom eurozóny, vykazujú sa aj v rámci štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície (časť 6).

44. Na štatistické účely sa derivát považuje za samostatný finančný nástroj nezávislý od podkladového nástroja, na ktorom je založená derivátna zmluva. Derivátne pozície vykazované v súvahe PFI teda nevypovedajú o podkladových finančných nástrojoch ani nepredstavujú nominálne sumy, v ktorých boli príslušné derivátne zmluvy uzavreté. ECB tieto údaje získava najmä z pravidelných prieskumov globálnej aktivity v oblasti derivátov, ktoré uskutočňuje BIS.

2.3.6 ZOSTAVOVANIE TOKOVEJ ŠTATISTIKY (ŠTATISTIKY TRANSAKCIÍ)

45. PFI vykazujú záväzky a aktíva z vkladov vo forme úverov v menovitej hodnote (ide o jednoznačnú požiadavku stanovenú v nariadení ECB/2004/21, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13, ktorá sa však nevzťahuje na kúpené úvery ani na úvery, na ktoré si PFI vytvorili oprávky). Položky v menovitej hodnote vykazované v eurách nepodliehajú zmenám z precenenia. V prípade iných mien sú zmeny zostatkov aktív a pasív vykázaných v súvahe odrazom zmien vyplývajúcich z precenenia a reklasifikácie, rovnako ako transakcií. ECB sa pri vykazovaní

transakcií („tokov“) uskutočnených v priebehu mesiaca snaží určiť a vylúčiť účinky precenení a reklasifikácií, a následne na základe transakcií počíta miery rastu jednotlivých položiek súvahy PFI, menových agregátov a niektorých protipoložiek. Podrobnejšie informácie o tomto postupe sú uvedené v Mesačnom bulletinu ECB v technických poznámkach k sekcii štatistiky eurozóny. V globálnom systéme národných účtov 1993 (SNA 93) a systéme ESA 95 tieto úpravy zodpovedajú „ostatným zmenám (t. j. iným ako transakčným zmenám) v aktívach a pasívach“; zatiaľ čo upravené toky, z ktorých sa zostavujú miery rastu, v systéme SNA 93 a ESA 95 zodpovedajú „transakciám“. Nariadenie ECB/2001/13 neskôr stanovilo novú požiadavku, podľa ktorej sú vykazovacie subjekty povinné poskytovať určité údaje o zmenách vyplývajúcich z precenenia, aby bol možný presnejší výpočet tokov (dovtedy ECB vychádzala z odhadov poskytovaných národnými centrálnymi bankami). Okrem údajov o stave aktív a pasív je teda konsolidovaná súvaha zároveň zdrojom mesačných údajov o zmenách z precenenia a ďalších úpravách, napríklad odpisoch úverov. Podľa usmernenia ECB/2003/2 (príloha XII) sú národné centrálné banky povinné poskytovať za PFI všetky dostupné údaje o sekuritizácii úverov a iných spôsoboch prevodu úverov na tretie strany.

2.3.7 TERMÍNY VYKAZOVANIA ÚDAJOV

46. ECB prijíma od národných centrálnych bánk agregované mesačné súvahy vykazujúce pozície PFI v každom členskom štáte eurozóny do konca pracovnej doby pätnásteho pracovného dňa po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú. Úlohou národných centrálnych bánk je zabezpečiť včasné získanie údajov od vykazovacích inštitúcií, aby tento termín dodržali. Agregáty za eurozónu vrátane mesačných menových agregátov zostavených na základe súvahy PFI sa najskôr zverejňujú prostredníctvom spravodajských služieb v devätnásty pracovný deň po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú.

2.4 SÚVAHOVÁ ŠTATISTIKA V ŠTVŔŤROČNÝCH INTERVALOCH

47. Niektoré údaje nie sú nevyhnutné na zostavovanie menových agregátov za eurozónu, sú však potrebné na ďalšiu analýzu menového vývoja alebo na iné štatistické účely, napríklad na zostavovanie finančných účtov. Na tieto účely sa používa štvrťročná súvahová štatistika.

48. Štvrťročné údaje sa vyžadujú iba za hlavné položky agregovanej súvahy. Pokiaľ ide o vykazovanie podrobnejších štvrťročných údajov, ECB môže povoliť určitú pružnosť, ak sa dá na základe údajov vykazovaných na vyššej úrovni agregácie dokázať, že príslušné údaje pravdepodobne nie sú významné.

2.4.1 ČLENENIE ÚVEROV V EUROZÓNE PODĽA SPLATNOSTÍ A SEKTOROV

49. S cieľom umožniť štvrťročné monitorovanie štruktúry splatností celkového úverového financovania PFI (úverov a cenných papierov) sa úvery verejnej správe (s výnimkou ústrednej štátnej správy) členia podľa pôvodnej splatnosti s hranicami jeden a päť rokov a cenné papiere vydané orgánmi verejnej správy sa rozdeľujú podľa pôvodnej splatnosti s hranicou jeden rok, pričom obidve tieto položky sú zároveň prepojené s členením verejnej správy (s výnimkou ústrednej štátnej správy) podľa subsektorov. Dlhové cenné papiere vydané finančnými sprostredkovateľmi mimo sektora PFI a nefinančnými spoločnosťami sa členia podľa subsektorov a pôvodnej splatnosti (s hranicou jeden rok). Štvrťročné údaje o emitentoch akcií a iných majetkových úasti v držbe PFI sa členia na tieto subsektory: nefinančné spoločnosti (S.11), ostatní finanční sprostredkovatelia (S.123 vrátane pomocných finančných inštitúcií S.124) a poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy (S.125). PFI zároveň vykazujú štvrťročné správy o úveroch poskytovaných ústrednej štátnej správe a o držaných dlhových cenných papieroch vydaných ústrednou štátnou správou, a to bez ďalšieho členenia (v mesačných údajoch o úveroch verejnej správe sa úvery PFI poskytované ústrednej štátnej správe neuvádzajú osobitne).

2.4.2 ŠTVŔŤROČNÉ ČLENENIE ZÁVÄZKOV V EUROZÓNE PODĽA SEKTOROV

50. Závazky z vkladov voči verejnej správe okrem ústrednej štátnej správy sa členia podľa subsektorov (t. j. regionálna štátna správa – S.1312, miestna samospráva – S.1313 a fondy sociálneho zabezpečenia – S.1314).

2.4.3 ČLENENIE POZÍCIÍ VOČI REZIDENTOM ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ PODĽA KRAJÍN

51. PFI poskytujú štvŕťročné údaje o záväzkoch z vkladov, úveroch a držaných cenných papieroch (medzi ktoré patria cenné papiere okrem akcií, akcie/podielové listy fondov peňažného trhu a akcie a iné majetkové účasti) s členením podľa krajiny protistrany (v prípade cenných papierov podľa krajiny, v ktorej má emitent sídlo). Údaje o vkladoch, úveroch a držaných dlhových cenných papieroch sa ďalej členia podľa toho, či je protistrana peňažnou finančnou inštitúciou alebo nie. Nariadenie ECB/2003/10, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13, ukladá PFI povinnosť vykazovať tieto údaje aj v prípade desiatich nových členských štátov EÚ, ak s nimi PFI eurozóny uskutočňujú významné transakcie.

2.4.4 ČLENENIE PODĽA MIEN

52. Na očistenie tokovej štatistiky od vplyvu zmien výmenných kurzov je v niektorých prípadoch potrebné aj členenie pozícií PFI podľa jednotlivých mien. Základné súvahové položky sa členia štvŕťročne podľa mien členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny a hlavných medzinárodných mien (americký dolár, japonský jen a švajčiarsky frank). Nariadenie ECB/2003/10, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13, pridáva k dovtedajším menám aj meny desiatich nových členských štátov EÚ, ak s nimi PFI eurozóny uskutočňujú významné transakcie. Na zostavovanie mesačných štatistík sa používajú posledné dostupné štvŕťročné údaje o podieloch jednotlivých mien, až kým nie je k dispozícii nová séria štvŕťročných údajov.

2.4.5 ČLENENIE POZÍCIÍ VOČI PROTISTRANÁM MIMO EUROZÓNY PODĽA SEKTOROV

53. V prípade pozícií voči protistranám mimo eurozóny (t. j. v ostatných členských štátoch EÚ a zvyšku sveta) sa vyžaduje iba členenie na pozície voči bankám (alebo PFI v krajinách EÚ mimo eurozóny) a nebankovým subjektom, pričom nebankové subjekty sa ďalej delia na verejnú správu a ostatné subjekty. Tam, kde neplatí systém ESA 95, sa používa klasifikácia sektorov podľa systému SNA 93. Tieto údaje sú potrebné najmä na účely štatistiky platobnej bilancie.

2.4.6 TERMÍNY VYKAZOVANIA ÚDAJOV

54. Národné centrálné banky posielajú ECB štvŕťročné štatistické údaje do konca pracovnej doby 28. pracovného dňa po skončení štvŕťroka, na ktorý sa údaje vzťahujú. Úlohou národných centrálnych bánk je zabezpečiť včasné získanie údajov od vykazovacích inštitúcií, aby tento termín dodržali. Výsledky sa uverejňujú v najbližšom vydaní Mesačného bulletinu ECB.

2.4.7 ZOSTAVOVANIE ŠTATISTIKY TRANSAKCIÍ ZO ŠTVŔŤROČNÝCH SÉRIÍ

55. S výnimkou horeuvedených údajov o menách sa údaje, ktoré sú potrebné na odvodenie transakcií zo zostatkov aktív a pasív súvahy a na výpočet mier rastu, vykazujú (alebo iným spôsobom poskytujú) v mesačných intervaloch. Ak sú údaje s podrobnejším členením súvahových položiek k dispozícii iba štvŕťročne, pri výpočte tokov a mier rastu sa používajú úpravy na základe súhrnnejších mesačných údajov.

2.5 MENOVÉ AGREGÁTY A PROTIPOLožKY

56. ECB zostavuje mesačné štatistiky menových agregátov a ich protipoložiek na základe údajov o súvahách PFI a doplnkových údajov, ktoré poskytujú národné centrálné banky v súlade s usmernením ECB/2003/2 v znení neskorších predpisov. Štatistické údaje zahŕňajú položky v cudzej mene i v eurách. Menové agregáty zahŕňajú určité záväzky PFI a niektorých orgánov ústrednej štátnej správy voči rezidentom eurozóny okrem ústrednej štátnej správy a PFI. Agregát M1 obsahuje obeživo a vklady splatné na

požiadanie. M2 zahŕňa M1, vklady s dohodnutou splatnosťou do dvoch rokov a vklady s výpovednou lehotou do troch mesiacov. M3 obsahuje M2, repo obchody (pokiaľ sú vykázané ako pasíva v súvahách PFI), akcie/podielové listy fondov peňažného trhu a dlhové cenné papiere vrátane cenných papierov peňažného trhu vydané PFI so splatnosťou do dvoch rokov. Hranice splatnosti vychádzajú z pôvodnej splatnosti. Zostavuje sa tiež členenie držaných vkladov podľa sektorov. Protipoložkami M3 sú ostatné zložky konsolidovanej súvahy PFI usporiadané spôsobom, ktorý umožňuje ich analýzu. Hlavnými protipoložkami sú pohľadávky a cenné papiere PFI verejnej správy a ostatným rezidentom eurozóny, čisté zahraničné aktíva PFI a ich dlhodobé (nepeňažné) finančné záväzky. Nárast objemu úverov a čistých zahraničných aktív vedie k rastu M3, zatiaľ čo nárast nepeňažných záväzkov k jeho poklesu (za predpokladu, že ostatné okolnosti sa nemenia). Ako už bolo spomenuté vyššie, ECB počíta miery rastu menových agregátov a protipoložiek na základe upravených tokov, ktoré zohľadňujú zmeny spojené s klasifikáciou a precenením, nie na základe zostatkov. Odhady za hlavné menové agregáty sú k dispozícii od roku 1980 a odhady za úvery PFI od roku 1983.

2.6 ÚROKOVÉ MIERY PFI

57. Menová politika ECB ovplyvňuje správanie hospodárskych subjektov eurozóny čiastočne prostredníctvom zmien úrokových mier PFI. Od úrokových mier závisí cena úverov a výška výnosov z úročených zložiek peňazí, a teda aj objem a štruktúra peňazí, ktoré sú ľuďia ochotní držať. Vzhľadom na významnú úlohu PFI ako finančných sprostredkovateľov v eurozóne majú bankové úrokové miery značný vplyv na príjmy a náklady nefinančných sektorov. Úroková marža medzi úverovými a vkladovými sadzbami je významná aj z hľadiska finančnej stability a štruktúrného vývoja.

58. V minulosti ECB zostavovala štatistiky o vkladových a úverových bankových úrokových mierach na základe všeobecne porovnateľných, ale neharmonizovaných údajov za desať kategórií

vkladov a úverov, ktoré jej poskytovali národné centrálné banky z existujúcich národných zdrojov.

59. V súčasnosti sú podľa nariadenia ECB/2001/18 úverové inštitúcie a niektoré ďalšie PFI (nie však centrálné banky ani fondy peňažného trhu) povinné vykazovať mesačné údaje o vkladových a úverových úrokových mierach, a to pre 45 nástrojových kategórií – 31 pre nové obchody a 14 pre nesplatené zostatky. Mesačné údaje o nesplatených zostatkoch síce možno do istej miery označiť za nehybné, sú však dôležité, pretože údaje o úrokových mierach pre nové obchody nezachytávajú zmeny v úrokoch nesplatených zostatkov nástrojov s premenlivou sadzbou. Tieto údaje sa týkajú obchodov (v eurách) s domácnosťami (v systéme ESA 95 označené ako S.14 vrátane neziskových inštitúcií poskytujúcich služby domácnostiam S.15) a nefinančnými spoločnosťami (S.11) so sídlom v eurozóne. Ak je to potrebné, údaje o úrokových mierach obchodov sa vykazujú pre každý z týchto dvoch sektorov osobitne. Nástrojové kategórie súvisia s položkami súvahy PFI, sú preto jasne definované.

60. Úverové inštitúcie vo všetkých týchto nástrojových kategóriách vykazujú dohodnuté úrokové miery v rámci obchodov s domácnosťami alebo nefinančnými spoločnosťami vyjadrené v percentách za rok. Tieto údaje by mali zahŕňať všetky úrokové platby v súvislosti s vkladmi a úvermi, ale žiadne iné poplatky. Na monitorovanie ostatných (neúrokových) poplatkov spojených so spotrebiteľskými úvermi a úvermi poskytovanými domácnostiam na bývanie sa navyše zbierajú aj údaje o ročnej percentuálnej miere nákladov v zmysle definície v právnych predpisoch Spoločenstva o spotrebiteľských úveroch. Údaje o neúrokových poplatkoch sú významné z hľadiska národných účtov i podmienok na bankovom trhu.

61. Úrokové miery nesplatených zostatkov sa vŕžia na základe súvahových údajov. Pri agregovaní úrokových mier nových obchodov sa ako váhy používajú údaje o objeme nových obchodov, ktoré sa poskytujú na tento účel.

V prípade vkladov splatných na požiadanie, vkladov s výpovednou lehotou a kontokorentných úverov sú „novými obchodmi“ nesplatené zostatky, ktorých úroky sa môžu kedykoľvek meniť. Úrokové miery nesplatených zostatkov môžu byť sadzby platené alebo účtované na konci mesiaca, prípadne sa môžu počítať vydelením úroku vzniknutého v priebehu mesiaca priemerným objemom nesplatených vkladov alebo úverov za príslušný mesiac.

62. Národné centrálné banky sa môžu rozhodnúť, že budú údaje o úrokových mierach zbierať iba od určitej vzorky úverových inštitúcií, ako stanovuje nariadenie ECB/2001/18. V tomto prípade však na rozdiel od súvahovej štatistiky PFI nemôžu celkom vylúčiť malé úverové inštitúcie, pretože tie môžu byť v niektorých druhoch obchodov rovnako dôležité.

63. Účelom zostavovania týchto údajov je umožniť čo najpodrobnejšiu analýzu súvahovej štatistiky PFI, menových agregátov a úrokových mier PFI v rámci príprav na prvé zasadanie Rady guvernérov v mesiaci. Podľa nariadenia ECB/2001/18 majú úverové inštitúcie poskytovať údaje o úrokových mierach národným centrálnym bankám takým spôsobom, aby národné centrálné banky mohli odoslať ECB národné agregované údaje do devätnásteho pracovného dňa po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú. Cieľom tohto postupu je zabrániť nadmernému tlaku na vykazovacie subjekty a národné centrálné banky. Údaje o úrokových mierach sa uverejňujú v tlačovej správe približne šesť týždňov po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú. Mesačné údaje zostavované v súlade s nariadením ECB/2001/18 sú k dispozícii od začiatku roka 2003.

2.7 UKAZOVATELE OBOZRETNÉHO PODNIKANIA NA MAKROÚROVNI A ŠTRUKTURÁLNE FINANČNÉ UKAZOVATELE

64. Podľa článku 3 ods. 3 štatútu má ESCB prispievať k stabilite finančného systému. V tejto súvislosti sa ECB aktívne zaujíma o štrukturálny vývoj v bankovom sektore a všeobecnejšie v oblasti finančnictva. Na tieto účely je hlavným zdrojom údajov menová a banková štatistika

(súvahová štatistika PFI a údaje o úrokových mierach). Ak je to možné, používajú sa aj agregované údaje o dohľade poskytované vnútroštátnymi orgánmi dohľadu (konsolidované údaje o ziskoch a stratách, údaje o platobnej schopnosti atď.) spolu s výsledkami prieskumov ECB v oblasti úverovej aktivity bánk, ktoré zahŕňajú aj otázky o úverových štandardoch. Keďže finančná stabilita podlieha mnohým vplyvom, užitočná môže byť aj štatistika trhov s cennými papiermi, finančné účty (najmä súvahové údaje), údaje o platobnej bilancii a hospodárska štatistika vo všeobecnosti. Na účely analýzy obozretného podnikania na makroúrovni sa zbierajú aj niektoré súvahové údaje len o úverových inštitúciách, ak je v členskom štáte podstatný rozdiel medzi sektorom PFI ako celkom a úverovými inštitúciami ako subsektorom. Pravidlá vykazovania súvahových údajov o úverových inštitúciách na účely analýzy obozretného podnikania na makroúrovni a ročných údajov (spolu 29 sérií, nie všetky sa týkajú PFI) potrebných na analýzu štrukturálneho vývoja sú stanovené v prílohe V a VI usmernenia ECB/2003/2 zmeneného a doplneného usmernením ECB/2005/4.

65. Súvahové údaje PFI sú zároveň súčasťou údajov, z ktorých ECB vychádza pri monitorovaní medzinárodného postavenia eura (najmä údaje o obchodoch PFI s nerezidentmi eurozóny v eurách). Štatistikou medzinárodného postavenia eura sa podrobnejšie zaoberá časť 8.

3 OSTATNÉ ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA FINANČNÝCH SPROSTREDKOVATEĽOV

66. Popri konsolidovanej súvahe PFI a odvodených údajoch majú z hľadiska menovej politiky veľký význam rôzne ďalšie štatistické údaje týkajúce sa finančných sprostredkovateľov.

3.1 NEPEŇAŽNÍ FINANČNÍ SPROSTREDKOVATELIA OKREM POISŤOVACÍCH SPOLOČNOSTÍ A DÔCHODKOVÝCH FONDŮV

67. Subsektor „ostatných“ (nepeňažných) finančných sprostredkovateľov tvoria finančné inštitúcie, ktoré sa síce prevažne zaoberajú finančným sprostredkovaním, avšak nespĺňajú definíciu PFI a nie sú poisťovacími spoločnosťami ani dôchodkovými fondmi. V systéme ESA 95 sú označené ako subsektor S.123.

68. Údaje o ostatných finančných sprostredkovateľoch sú potrebné, spolu so štatistikou PFI, na zostavenie súhrnného prehľadu o finančnom sprostredkovaní v eurozóne. V dôsledku prenosu aktív a pasív zo sektora PFI do sektora ostatných finančných sprostredkovateľov by totiž mohlo dôjsť k strate údajov. ECB monitoruje sektor ostatných finančných sprostredkovateľov aj z dôvodu aktualizácie zoznamu PFI, keďže (ako sa uvádza aj v časti 1.1 prílohy I nariadenia ECB/2001/13) finančné inovácie môžu ovplyvniť charakter jednotlivých finančných nástrojov a viesť k zmenám zamerania činnosti finančných spoločností, ktoré potom v konečnom dôsledku možno považovať za emitentov nástrojov, ktoré sú blízky náhradami vkladov.

69. ECB v súčasnosti zostavuje agregáty za eurozónu zo štvrtročných údajov, ktoré jej poskytujú národné centrálné banky z existujúcich národných zdrojov. Hoci príloha XVIII usmernenia ECB/2003/2 (zmeneného a doplneného usmernením ECB/2005/4) stanovuje definície a špecifikácie súvahy s určitým členením podľa nástrojov, splatností, rezidentskej príslušnosti a sektorov, ECB si uvedomuje, že vykazované údaje ich nemusia vždy spĺňať. Usmernenie kladie najväčší dôraz na údaje týkajúce sa investičných fondov (okrem fondov peňažného trhu, ktoré sú súčasťou sektora PFI), ktoré predstavujú zďaleka najväčšiu skupinu ostatných finančných sprostredkovateľov v eurozóne z hľadiska bilančnej sumy, ďalej na údaje o obchodníkoch s cennými papiermi a derivátmi a údaje o finančných spoločnostiach, ktoré sa zaoberajú poskytovaním úverov.

V prípade finančných spoločností poskytujúcich úvery sa údaje o úveroch domácnostiam budú v budúcnosti deliť na úvery na bývanie a spotrebiteľské úvery. Keďže toto členenie sa používa už v mesačných štatistikách PFI, podrobnejšie údaje o obchodoch ostatných finančných sprostredkovateľov umožnia zostaviť presnejšie odhady o úveroch na bývanie v eurozóne. ECB v súčasnosti zverejňuje štvrtročné agregované súvahové údaje za investičné fondy (okrem fondov peňažného trhu) v eurozóne s členením ich aktív podľa typu fondu (t. j. akciové fondy, dlhopisové fondy, zmiešané fondy a fondy nehnuteľností) a s členením fondov na fondy otvorené verejnosti a fondy určené len pre určitých investorov. ECB v súčasnosti pripravuje nariadenie o štatistike ostatných finančných sprostredkovateľov.

3.2 POISŤOVACIE SPOLOČNOSTI A DÔCHODKOVÉ FONDY

70. Poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy (v systéme ESA 95 označené ako S.125) na rozdiel od PFI a ostatných finančných sprostredkovateľov nie sú uvedené v článku 2 nariadenia Rady (ES) č. 2533/98 ako súčasť referenčnej vykazovacej skupiny, od ktorej môže ECB vyžadovať vykazovanie štatistických údajov. Vzhľadom na význam týchto inštitúcií z pohľadu finančnej aktivity v eurozóne však národné centrálné banky v súlade s usmernením ECB/2002/7 poskytujú ECB štvrtročné údaje o hlavných finančných aktívach a pasívach týchto inštitúcií získané z národných zdrojov. Usmernenie ECB/2002/7 je podrobnejšie opísané v časti 11 o účtoch inštitucionálnych sektorov eurozóny.

4 ŠTATISTIKY TÝKAJÚCE SA ÚROKOVÝCH MIER (OKREM ÚROKOVÝCH MIER PFI)

71. Na monitorovanie vplyvu úrokových mier ECB a ich zmien na ekonomiku sú okrem vkladových a úverových úrokových mier PFI (časť 2.6) potrebné aj údaje o úrokových mierach celého radu ďalších finančných nástrojov. Osobitný význam v Európskej únii majú úrokové

miery, resp. výnosy z dlhodobých štátnych dlhopisov, pretože sú jedným z konvergenčných kritérií, na základe ktorých sa podľa Zmluvy o Európskej únii hodnotí pripravenosť jednotlivých členských štátov EÚ na zavedenie eura. Hoci je poskytovanie štatistických údajov týkajúcich sa konvergencie úlohou Komisie (podľa článku 5 Protokolu o kritériách konvergencie), pri výbere porovnateľných dlhodobých úrokových mier, ktoré sa majú monitorovať, Komisia spolupracovala s EMI a ECB. ECB tieto štatistické údaje zbiera a zostavuje z nich súhrnné údaje.

72. Ak vylúčime úrokové miery PFI (opísané vyššie), úrokové miery možno rozdeliť do dvoch kategórií: úrokové miery, ktoré stanovuje Rada guvernérov ECB (úverové a vkladové sadzby Eurosystemu v rámci obchodov na trhu) a úrokové miery peňažného trhu a ostatných obchodovateľných cenných papierov.

73. Do prvej kategórie patria úrokové sadzby, ktorými Eurosystem úročí jednodňové vklady v rámci jednodňových sterilizačných obchodov s príslušnými protistranami, a úrokové sadzby, ktoré si Eurosystem účtuje v rámci hlavných refinančných operácií a jednodňových refinančných obchodov.

74. Druhá kategória zahŕňa široký okruh úrokových mier peňažného trhu a výnosov z obchodovateľných cenných papierov. Peňažné trhy v eurozóne sú vysokointegrované a ponúkajú prevažne štandardné finančné nástroje. ECB zbiera údaje o úrokových mierach vo veľmi častých intervaloch, a to najmä od spravodajských služieb. Pohotovo dostupné z rôznych trhových zdrojov sú aj údaje o sadzbách a výnosoch z dlhobojších obchodovateľných cenných papierov. ECB v súčasnosti pripravuje novú verziu databázy, ktorá umožní ukladanie a lepšie využitie týchto údajov.

5 ŠTATISTIKA CENNÝCH PAPIEROV (VRÁTANE AKCIÍ)

75. Údaje o emisiách a objeme držaných cenných papierov sú z mnohých dôvodov dôležitým prvkom menovej a finančnej analýzy. Pre dlžníkov sú emisie cenných papierov alternatívou bankového financovania. Z pohľadu držiteľov finančných aktív môžu byť bankové vklady, obchodovateľné nástroje vydané bankami (so splatnosťou do dvoch rokov zahrnuté do M3) a ďalšie cenné papiere navzájom čiastočne zameniteľné. Štatistické údaje o cenných papieroch sú preto dôležitým doplnkom menovej a finančnej štatistiky. V priebehu času môžu presuny medzi bankovým financovaním a financovaním prostredníctvom trhov cenných papierov ovplyvniť transmisný mechanizmus menovej politiky. Údaje o nesplatenom objeme emisií cenných papierov vypovedajú o hĺbke kapitálových trhov, zatiaľ čo údaje o emisiách cenných papierov v eurách nerezidentmi eurozóny sú významné z hľadiska analýzy medzinárodného postavenia eura. Tieto údaje sa okrem toho využívajú aj pri hodnotení finančnej stability.

76. ECB zverejňuje mesačné štatistické údaje o cenných papieroch okrem akcií (o dlhových cenných papieroch) a o kótovaných akciách. Medzi údaje o dlhových cenných papieroch patria údaje o cenných papieroch v eurách bez ohľadu na emitenta a údaje o cenných papieroch v eurách a iných menách emitovaných rezidentmi eurozóny, pričom dlhodobé cenné papiere sa ďalej členia na cenné papiere s pevnou a pohyblivou úrokovou sadzbou. V prípade starších cenných papierov sa do kategórie cenných papierov v eurách zaradzujú aj nástroje v ECU alebo v bývalých národných menách terajších členských štátov eurozóny. V oboch kategóriách sa vykazujú údaje o nesplatených objemoch ku koncu mesiaca a údaje o hrubých emisiách, splatených a čistých emisiách počas mesiaca, a to s členením podľa pôvodnej splatnosti s hranicou jeden rok (výnimočne s hranicou dva roky). Dlhové cenné papiere emitované rezidentmi eurozóny sa ďalej členia podľa sektora emitenta (t. j. PFI, ostatní finanční

sprostredkovatelia a poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy, nefinančné spoločnosti, ústredná štátna správa a ostatné orgány verejnej správy). V rámci štatistiky kótovaných akcií vydaných rezidentmi eurozóny sa údaje o nesplatených objemoch a hrubých emisiách a splátkach tiež vykazujú osobitne, a podľa potreby sa používa rovnaké sektorové členenie ako v prípade dlhových cenných papierov.

77. Objemy a transakcie kótovaných akcií sa vykazujú v trhovej hodnote, zatiaľ čo údaje o dlhových cenných papieroch sa vykazujú v menovitej hodnote (odlišne od systému ESA 95). Dlhopisy s emisným disáziom a s nulovým kupónom sa oceňujú v skutočnej zaplatenej cene (v čase ich emisie) a v menovitej hodnote (v čase ich splatnosti). Po dobu životnosti sa dlhopisy oceňujú podľa vzorca, ktorý zohľadňuje vzniknuté úroky. Položky v cudzej mene sa oceňujú podľa platných výmenných kurzov. Zmeny v nesplatených zostatkoch sú dôsledkom čistých emisií, precenení a tiež reklasifikácií a ďalších zmien, ktoré nesúvisia s transakciami. Podobne ako v prípade menovej štatistiky ECB počíta miery rastu na trhoch s cennými papiermi z údajov o transakciách, pričom vylučuje účinky precenení a reklasifikácií. Niekedy sa stane, že obchod s cennými papiermi prebieha vo viacerých etapách počas niekoľkých mesiacov (takýto obchod môže byť napríklad spojený s prevzatím alebo fúziou podnikov). V takom prípade sa celá operácia zvyčajne zaznamenáva v mesiaci, v ktorom došlo k jej dokončeniu.

78. Emitenti cenných papierov sú podľa článku 2 nariadenia Rady (ES) č. 2533/98 súčasťou referenčnej vykazovacej skupiny vykazujúcej štatistické údaje ECB. Samotná ECB však neprijala osobitný právny predpis, na základe ktorého by od týchto subjektov vykazovanie údajov vyžadovala. Namiesto toho jej údaje o dlhových cenných papieroch a kótovaných akciách vydaných rezidentmi poskytujú národné centrálné banky v súlade s prílohou XIX usmernenia ECB/2003/2 v znení neskorších predpisov, a to do piatich týždňov od skončenia mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú. Agregáty za eurozónu sa zverejňujú prostredníctvom

spravodajských služieb približne sedem týždňov po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú. Údaje o dlhových cenných papieroch v eurách vydaných nerezidentmi eurozóny poskytuje BIS. Pripravované usmernenie ECB/2005/13 bude upravovať poskytovanie niektorých údajov o držbe cenných papierov s členením podľa inštitucionálnych sektorov.

79. Keďže sa štatistike portfóliových investícií a emisií cenných papierov venuje značná pozornosť a pre iné štatistické oblasti je hlavným zdrojom údajov (napr. pre účty eurozóny), ECB a národné centrálné banky nedávno vytvorili komplexnú centralizovanú databázu cenných papierov (CSDB). Zdrojom údajov databázy CSDB sú rôzne inštitúcie a komerční poskytovatelia údajov. Databáza bude jedným z pilierov tvorby štatistiky emisií cenných papierov a portfóliových investícií a zostavovania ďalších štatistík vrátane (po vykonaní potrebných príprav) štatistiky držby cenných papierov. Databáza sa dá použiť aj na rôzne analytické a operatívne účely. Postupy zamerané na ochranu kvality údajov sú opísané v príručke, ktorú pripravila ECB v spolupráci s národnými centrálnymi bankami, a čoskoro budú zakomponované aj v novom usmernení ECB. ECB pracuje aj na zlepšovaní štatistiky systémov vysporiadania obchodov s cennými papiermi. V tejto oblasti sa už niekoľko rokov zverejňujú prevažne údaje súvisiace s prevádzkou týchto systémov, a to v rámci série publikácií ECB „Payment and securities settlement systems in the European Union“ (odsek 117 nižšie).

6 ŠTATISTIKA PLATOBNEJ BILANCIE A MEDZINÁRODNEJ INVEŠIČNEJ POZÍCIE

6.1 ÚVOD

80. V rámci podpory výkonu menovej politiky a devízových operácií ECB zbiera mesačné, štvrťročné a ročné údaje, na základe ktorých zostavuje platobnú bilanciu a medzinárodnú investičnú pozíciu za eurozónu ako celok. ECB nepoužíva údaje o cezhraničných obchodoch v rámci eurozóny, pričom dôležitou výnimkou

sú portfóliové investície a výnosy z portfóliových investícií. Súčasťou štvrtročných údajov platobnej bilancie a koncoročných údajov medzinárodnej investičnej pozície je geografické členenie protistrán so sídlom v zahraničí. ECB tiež vypracúva podrobné štatistické údaje o medzinárodných rezervách a devízovej likvidite Euro systému podľa vzoru vypracovaného IMF a BIS a zostavuje denné nominálne efektívne kurzy (EER) a mesačné a štvrtročné reálne EER eura.

81. Podľa článku 2 nariadenia Rady (ES) č. 2533/98 sú subjekty so sídlom v eurozóne, ktoré majú cezhraničné pozície alebo uskutočňujú cezhraničné transakcie, súčasťou referenčnej vykazovacej skupiny pre štatistiky ECB, samotná ECB však v tomto smere žiadne vlastné nariadenie neprijala. Na rozdiel od menovej a bankovej štatistiky, v rámci ktorej tvorí vykazovaciu skupinu pomerne malý počet finančných inštitúcií, na účely štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície patria do vykazovacej skupiny v podstate všetky hospodárske subjekty so sídlom v eurozóne s cezhraničnými transakciami alebo pozíciami. Systémy vykazovania štatistiky PFI sú navyše v rámci eurozóny do značnej miery štandardizované, čo zatiaľ neplatí pre systémy vykazovania štatistiky platobnej bilancie a v tejto situácii preto dochádza k rôznym komplikáciám pri verifikácii údajov a uplatňovaní sankcií. Skutočnosť, že štatistika platobnej bilancie podlieha na národnej úrovni rôznym právnym režimom a že na európskej úrovni zbiera štatistické údaje o platobnej bilancii aj Eurostat, by ešte viac skomplikovala vydanie právneho predpisu ECB, ktorý by sa vzťahoval priamo na vykazovacie subjekty. ECB preto prijala usmernenia určené národným centrálnym bankám v eurozóne, v ktorých im stanovila požiadavky na vykazovanie príslušných štatistických údajov a tiež určité podmienky a štandardy, ktoré je potrebné dodržiavať. Spôsob zberu údajov od vykazovacích subjektov si môžu národné centrálné banky zvoliť podľa vlastného uváženia. Najnovším znením je usmernenie ECB/2004/15. Keďže v niektorých členských štátoch nie je zber údajov platobnej bilancie

a medzinárodnej investičnej pozície zodpovednosťou národných centrálnych bánk, ECB zároveň vydala aj odporúčania určené zodpovedným orgánom, ktoré sa v podstate zhodujú s príslušnými usmerneniami. V súčasnosti platí odporúčanie ECB/2004/16. Odporúčanie nie je pre inštitúcie, na ktoré sa vzťahuje, právne záväzné.

82. Rozsah a základné princípy štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície sú stanovené v usmernení ECB/2004/15. Požiadavky ECB v maximálnej možnej miere zodpovedajú štandardom stanoveným v piatom vydaní Manuálu MMF k platobnej bilancii, čo je v súlade so systémom SNA 93 a ESA 95. ECB však prijala niekoľko návrhov na harmonizáciu v rámci agregátov platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície za Európsku úniu a eurozónu (napr. konzistentné uplatňovanie definície PFI). Platobná bilancia a medzinárodná investičná pozícia eurozóny v podstate zodpovedajú transakciám a pozíciám rezidentov eurozóny voči nerezidentom eurozóny (t. j. „zvyšku sveta“) na účtoch eurozóny. V praxi však usporiadanie platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície, v rámci ktorej sa namiesto sektora rezidentskej protistrany kladie dôraz skôr na funkčné kategórie (priame investície, portfóliové investície atď.), úplne nezapadá do účtov inštitucionálnych sektorov, a okrem toho sú tu aj ďalšie otázky súvisiace s oceňovaním a rozsahom údajov. ECB musí tieto otázky riešiť v rámci príprav na začlenenie platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície eurozóny do účtov eurozóny.

6.2 MESAČNÁ PLATBNÁ BILANCIA

6.2.1 ČLENENIE PODĽA NÁSTROJOV A SEKTOROV

83. Cieľom mesačnej platobnej bilancie je umožniť používateľom sledovať externé toky ovplyvňujúce menové podmienky v eurozóne a výmenný kurz. V tejto oblasti sa údaje vyžadované ECB na účely zostavovania mesačnej štatistiky platobnej bilancie obmedzujú na všeobecné kategórie transakcií bežných a kapitálových účtov. Výnimkou sú toky výnosov z investícií, v prípade ktorých sa vyžaduje členenie na priame, portfóliové a „ostatné“ investície. Podrobnejšie údaje sú potrebné v prípade finančného účtu, kde sa môžu vyskytovať rozsiahle a premenlivé toky vplyvajúce na menové podmienky v eurozóne. Priame investície v zahraničí a v eurozóne sa členia na majetkové účasti, reinvestovaný zisk a ostatný kapitál (najmä medzipodnikové úvery), a ďalej na PFI (okrem centrálnych bánk) a ostatné sektory v eurozóne. Portfóliové investície, ktoré sa členia na menové orgány, ostatné PFI a nepeňažné finančné inštitúcie, uvádzajú osobitne majetkovú účasť a dlhové cenné papiere (s ďalším členením). Finančné deriváty (v tomto prípade sú relevantné iba zmluvy medzi rezidentmi eurozóny a nerezidentmi eurozóny) sa zostavujú len na čistom základe, podobne ako agregát všetkých cezhraničných pozícií (s prihliadnutím na kladné a záporné čiastky), v ktorých sú rezidenti eurozóny protistranou. Pomerne podrobné údaje sa naopak vyžadujú v prípade „ostatných“ investícií – najmä zahraničných finančných transakcií PFI (okrem obchodov v rámci kategórií priamych a portfóliových investícií) a vlády. Táto kategória sa člení podľa sektorov protistrán na menové orgány, ostatné PFI (s členením podľa splatnosti), verejnú správu a ostatné sektory (v eurozóne), pričom v prípade posledných dvoch skupín sa vyžaduje aj určité členenie podľa nástrojov, a to na hotovosť a vklady v zahraničných bankách. Mesačná platobná bilancia zahŕňa aj údaje o rezervných aktívach.

6.2.2 SPÔSOB VÝPOČTU ZÁVÄZKOV Z PORTFÓLIOVÝCH INVESTÍCIÍ

84. Zaznamenávanie záväzkov z portfóliových investícií (zmien objemu cenných papierov emitovaných rezidentmi eurozóny v držbe nerezidentov eurozóny) predstavuje závažný praktický problém, pretože držiteľov obchodovateľných nástrojov často nie je možné identifikovať. Záväzky z portfóliových investícií vykazované na finančnom účte platobnej bilancie sa preto zostavujú nepriamo, a to v podstate výpočtom zmeny objemu cenných papierov emitovaných rezidentmi eurozóny v držbe nerezidentov eurozóny (čo sú čisté domáce investície) ako rozdielu medzi celkovým objemom nesplatených cenných papierov (alebo jeho zmenami očistenými o účinky precenenia) a zaznamenaným objemom týchto cenných papierov (alebo jeho zmenami očistenými o účinky precenenia) v držbe rezidentov eurozóny, či už so sídlom v krajine, v ktorej má sídlo aj emitent cenného papiera, alebo so sídlom v inom členskom štáte eurozóny. Od polovice roka 2006 bude za eurozónu k dispozícii členenie týchto údajov podľa sektora emitenta, vďaka čomu bude možné sektorové členenie záväzkov v eurozóne. Súvisiace príjmové toky na bežnom účte a nesplatené záväzky z portfóliových investícií v rámci medzinárodnej investičnej pozície sa zostavujú podobným spôsobom. Vďaka centralizovanej databáze cenných papierov (bližšie informácie v odseku 79) by sa mala situácia v oblasti zostavovania štatistiky portfóliových investícií výrazne zlepšiť. Podrobné údaje o jednotlivých cenných papieroch uložené v databáze umožnia zaviesť nový spôsob zostavovania účtu portfóliových investícií v rámci platobnej bilancie (a tiež medzinárodnej investičnej pozície, ktorá je opísaná nižšie). Eurosystem plánuje od roku 2008 zaviesť vykazovanie údajov o transakciách a pozíciách pre jednotlivé cenné papiere osobitne (namiesto vykazovania agregátnych údajov), vďaka čomu bude na účte portfóliových investícií možná presnejšia klasifikácia a oceňovanie. V tom istom čase zároveň národné centrálné banky Eurosystemu prestanú zostavovať údaje o stavoch na základe akumulovaných transakcií,

avšak minimálne každý štvrtý rok budú zostavovať kompletne údaje o stavoch.

6.2.3 USPORIADANIE PLATOBNEJ BILANCIE NA ÚČELY MENOVEJ ANALÝZY

85. Na lepšie využitie mesačnej štatistiky platobnej bilancie v rámci menovej analýzy sa údaje platobnej bilancie spájajú s externou protipoložkou širokých peňazí v eurozóne – M3. Keďže účty platobnej bilancie ako celok a konsolidovaná súvaha PFI musia byť vyrovnané, zahraničné transakcie sektora PFI (vrátane Euro systému) musia zodpovedať zahraničným transakciám ostatných sektorov v eurozóne (vrátane chýb a omylov v platobnej bilancii) a tie by sa zasa mali rovnať externej protipoložke v menovej štatistike. V praxi je na zoskupenie všetkých zahraničných transakcií PFI potrebná určitá zmena usporiadania štatistiky platobnej bilancie, pričom plný súlad medzi údajmi z rôznych zdrojov sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť. Následne je možné uskutočniť analýzu podielu zahraničných transakcií nepeňažných finančných inštitúcií eurozóny (na bežných, kapitálových a finančných účtoch) na celkovej zmene čistej zahraničnej pozície sektora PFI. Na účely menovej analýzy ECB vyžaduje členenie účtov priamych investícií a portfóliových investícií, aby bolo možné vyčleniť transakcie PFI.

6.2.4 INTERVALY VYKAZOVANIA A DOSTUPNOSŤ ÚDAJOV

86. Mesačná štatistika platobnej bilancie sa odosiela ECB do tridsiateho pracovného dňa po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú. Údaje sa zverejňujú prostredníctvom spravodajských služieb sedem až osem týždňov po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú. Mesačné údaje sú k dispozícii od januára 1997.

87. Vzhľadom na termín vykazovania, stupeň agregácie údajov a ich význam pre menovú politiku je v rámci mesačnej štatistiky platobnej bilancie v nevyhnutných prípadoch možné odkloniť sa od medzinárodných usmernení. Zaznamenávanie údajov na základe transakcií (vrátane vzniknutých úrokov) v mesačnej štatistike nie je povinné. Členské štáty môžu namiesto toho vykazovať údaje na základe

vysporiadania. Ak je potrebné dodržať stanovený termín, prijímajú sa aj odhady a predbežné údaje. V niektorých prípadoch, napr. údajoch o reinvestovanom zisku z priamych investícií, je potrebné stanoviť odhady. Mesačné údaje sa štvrtročne revidujú podľa podrobnejších štvrtročných údajov, ktoré sú v plnom v súlade s medzinárodnými štatistickými normami. Medzi poslednými mesačnými údajmi a skoršími údajmi sa preto môžu vyskytnúť určité nezrovnalosti.

6.3 ŠTVRŤROČNÁ PLATOBNÁ BILANCIA

6.3.1 PODROBNEJŠIE ÚDAJE; ČASOVO ROZLIŠENÉ ÚROKY

88. Štvrtročná štatistika platobnej bilancie je na rozdiel od mesačnej podrobnejšia, preto umožňuje aj podrobnejšiu analýzu zahraničných transakcií. Bežný účet obsahuje podrobnejšie údaje o výnosoch z investícií a finančný účet zasa viac údajov o jednotlivých nástrojoch a sektoroch.

89. Piate vydanie Manuálu MMF k platobnej bilancii v súlade so systémom SNA 93 odporúča, aby sa úroky zaznamenávali metódou časového rozlíšenia. Toto odporúčanie sa vzťahuje na bežný účet (výnosy z investícií) ako aj na finančný účet. Usmernenie ECB/2004/15 vyžaduje len štvrtročné údaje o časovo rozlíšených výnosoch z investícií.

6.3.2 GEOGRAFICKÉ ČLENENIE

90. Okrem toho, že údaje štvrtročnej platobnej bilancie podrobnejšie informujú o jednotlivých nástrojoch a zostavujú sa v súlade s medzinárodnými štatistickými normami, ich súčasťou je aj geografické členenie zahraničných obchodov rezidentov eurozóny podľa krajiny, oblasti a kategórie protipoložky. Údaje sa rozdeľujú na nasledujúce skupiny: Dánsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo (za každú krajinu osobitne); ostatné členské štáty EÚ nepatriace do eurozóny (ako samostatná skupina); inštitúcie a ďalšie orgány EÚ; mimo EÚ – Spojené štáty, Japonsko, Švajčiarsko a Kanada (za každú krajinu osobitne); offshorové centrá; medzinárodné organizácie; a všetky ostatné

krajiny (ako samostatná skupina). S výnimkou ECB, ktorá je na štatistické účely považovaná za PFI so sídlom v eurozóne, sa inštitúcie EÚ (ako napríklad Komisia) a ďalšie orgány (napríklad Európska investičná banka) považujú za nerezidentov eurozóny, bez ohľadu na ich fyzické sídlo. Požiadavky členenia sú spolu so zoznamami inštitúcií EÚ, offshorových centier a medzinárodných organizácií stanovené v prílohe II usmernenia ECB/2004/15. Údaje o nástrojoch a sektoroch, na ktoré sa vzťahuje geografické členenie, sú menej kompletne ako v podrobnej štvrťročnej štatistike platobnej bilancie a skôr podobné mesačnej štatistike platobnej bilancie. Geografické členenie sa však nepoužíva v prípade záväzkov z portfóliových investícií (spôsob zostavovania týchto údajov takéto členenie neumožňuje) ani v prípade finančných derivátov a rezervných aktív.

6.3.3 ČASOVÝ ROZVRH A DOSTUPNOSŤ ÚDAJOV

91. Podrobné štvrťročné štatistické údaje platobnej bilancie a geografické členenie musí mať ECB k dispozícii do troch mesiacov po skončení štvrťroka, na ktorý sa údaje vzťahujú. Agregáty za eurozónu sa zverejňujú prostredníctvom tlačovej správy štyri mesiace po skončení štvrťroka, na ktorý sa údaje vzťahujú. Kompletné štvrťročné údaje sú k dispozícii od začiatku roka 1997. Štvrťročné odhady bežného účtu oblasti terajšej eurozóny sú k dispozícii od roku 1980. Štvrťročné geografické členenie je dostupné od začiatku roka 2003.

6.4 MEDZINÁRODNÁ INVESTIČNÁ POZÍCIA

92. ECB zostavuje medzinárodnú investičnú pozíciu za eurozónu ako celok vždy na konci štvrťroka (nedávna inovácia) a zverejňuje ju spolu s podrobnou štvrťročnou platobnou bilanciou štyri mesiace od dátumu, na ktorý sa vzťahuje. Podrobnejšiu štatistiku medzinárodnej investičnej pozície zostavuje vždy na konci roka. Tieto výkazy zahraničných aktív a pasív eurozóny informujú o štruktúre zahraničnej finančnej pozície eurozóny a spolu s údajmi platobnej bilancie slúžia ako podklady v analýze menovej politiky a devízového trhu. Pravidelné údaje o stavoch zároveň umožňujú kontrolu

hodnovernosti údajov o tokoch platobnej bilancie. Štvrťročné údaje boli vypracované s čiastočným prihliadnutím na začlenenie do účtov inštitucionálnych sektorov eurozóny.

6.4.1 NÁSTROJOVÉ A GEOGRAFICKÉ ČLENENIE

93. Požiadavky členenia štvrťročných údajov sú veľmi podobné ako v prípade finančného účtu štvrťročnej platobnej bilancie, hoci v kategórii finančných derivátov sa stavy aktív a pasív uvádzajú osobitne. Podobné sú aj ročné údaje medzinárodnej investičnej pozície, sú však podrobnejšie v oblasti priamych investícií, kde sa akcie v kótovaných spoločnostiach vykazujú v účtovnej i trhovej hodnote (odporúčaný základ oceňovania v rámci medzinárodnej investičnej pozície). Z praktických dôvodov sa priame investície do nekótovaných spoločností vykazujú iba v účtovnej hodnote, hoci (keďže v zásade vychádzajú z účtov zahraničných pridružených spoločností) by mali odrážať reinvestovaný zisk. Popri ročnej medzinárodnej investičnej pozícii sa ročne zverejňuje aj geografické členenie zahraničných aktív a pasív eurozóny, ktoré je v oblasti nástrojov a sektorov o niečo menej podrobné ako ročná (i štvrťročná) medzinárodná investičná pozícia, poskytuje však v podstate rovnaké členenie protipoložiek, ako v prípade štvrťročnej platobnej bilancie. Podobne ako v platobnej bilancii, ani v medzinárodnej investičnej pozícii sa nepoužíva geografické členenie finančných derivátov a rezervných aktív. Členenie záväzkov z portfóliových investícií nie je možné zostavovať na základe údajov dostupných zo zdrojov ECB. Namiesto toho získava ECB údaje o protipoložkách z koordinovaného prieskumu MMF v oblasti portfóliových investícií (IMF's Coordinated Portfolio Investment Survey) a ďalších prieskumov MMF, ktorých výsledky sú k dispozícii neskôr ako údaje ročnej medzinárodnej investičnej pozície ECB.

94. Položky medzinárodnej investičnej pozície eurozóny zodpovedajú štandardným položkám definovaným v piatom vydaní Manuálu MMF k platobnej bilancii. Koncepty a definície zodpovedajú platobnej bilancii. V odseku 84 sú podrobnejšie informácie o pripravovanom

vylepšenom spôsobe zostavovania účtu portfóliových investícií vrátane kompletných štvrtročných údajov o stavoch.

6.4.2 ČASOVÝ ROZVRH A DOSTUPNOSŤ ÚDAJOV

95. Štvrtročné údaje o medzinárodnej investičnej pozícii majú byť odovzdané ECB do troch mesiacov od štvrtroka, na ktorý sa údaje vzťahujú (časový rozvrh je teda rovnaký ako v prípade štvrtročnej platobnej bilancie). Ročná medzinárodná investičná pozícia spolu s geografickým členením sú dostupné deväť mesiacov po skončení roka, na ktorý sa údaje vzťahujú. Koncoročná medzinárodná investičná pozícia za eurozónu je k dispozícii od roka 1997, hoci za rok 1997 a 1998 existujú len čisté údaje (namiesto osobitného uvedenia stavu aktív a pasív sú v jednotlivých kategóriách uvedené čisté aktíva alebo čisté pasíva), pretože spočiatku pre členské štáty nebolo v rámci zahraničných aktív a pasív možné odlíšiť cezhraničné pozície v rámci eurozóny od pozícií voči zvyšku sveta. Koncoročné geografické členenie je k dispozícii od roka 2002.

7 MEDZINÁRODNÉ REZERVY EUROSYSTÉMU

7.1 REZERVNÉ AKTÍVA V PLATOBNEJ BILANCIÍ A MEDZINÁRODNEJ INVESTIČNEJ POZÍCII

96. Rezervné aktíva eurozóny sa definujú ako vysoko likvidné, obchodovateľné a bonitné pohľadávky ECB a národných centrálnych bánk Eurosystemu voči nerezidentom eurozóny v menách iných ako euro. Okrem pohľadávok v cudzej mene zahŕňajú aj zlato, osobitné práva čerpania (SDR) a rezervné pozície v MMF. Rezervné aktíva sa zostavujú bez započítania záväzkov spojených s rezervami, až na malý komponent finančných derivátov, ktorý sa zostavuje v čistej hodnote.

97. Zmeny v rezervných aktívach vyplývajúce z transakcií (t. j. s vylúčením účinkov precenenia a všetkých zmien ovplyvňujúcich ich objem s výnimkou transakcií) sa na finančnom účte platobnej bilancie eurozóny vykazujú ako jedna hodnota. Údaje o nesplatených zostatkoch sú

k dispozícii vždy na konci štvrtroka v rámci medzinárodnej investičnej pozície s rozdelením podľa hlavných zložiek (zlato, SDR a devízové prostriedky podľa nástrojov atď.).

7.2 MEDZINÁRODNÉ REZERVY A DEVÍZOVÁ LIKVIDITA (VÝKAZ MMF/BIS)

98. ECB zostavuje aj oveľa podrobnejší mesačný výkaz rezerv Eurosystemu a súvisiacich položiek v súlade so vzorovým výkazom medzinárodných rezerv a devízovej likvidity. Rezervné aktíva definované na účely štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície predstavujú iba časť údajov, ktoré vzorový výkaz vyžaduje. Ďalej sem patria ostatné aktíva v cudzej mene, ktorými môžu byť pohľadávky voči rezidentom eurozóny (napr. devízové vklady v bankách eurozóny) alebo pohľadávky voči nerezidentom eurozóny, ktoré nespĺňajú kritérium „vysokoj likvidnosti“ a preto nepatria do rezervných aktív (tieto položky sa v platobnej bilancii a medzinárodnej investičnej pozícii zaznamenávajú medzi portfóliové investície alebo „ostatné“ investície). Devízová likvidita tiež zohľadňuje predpokladaný a potenciálny krátkodobý čistý úbytok aktív v cudzej mene, ktorý zahŕňa platby úrokov a istiny úverov, pozície vo forwardoch v cudzej mene, toky v oblasti reverzných obchodov, poskytnuté úverové linky, poskytnuté záruky a mnoho ďalších položiek, ktoré nie sú zaznamenané v platobnej bilancii ani v medzinárodnej investičnej pozícii. Vzorový výkaz stanovuje aj množstvo doplnujúcich položiek. Údaje, ktoré sú stanovené v tabuľke 3 prílohy II usmernenia ECB/2004/15, sa poskytujú ECB (na začlenenie do výkazu) do troch týždňov od skončenia mesiaca, na ktorý sa vzťahujú.

8 ŠTATISTIKA SÚVISIACA S MEDZINÁRODNÝM POSTAVENÍM EURA

99. ECB každoročne zverejňuje správu o medzinárodnom postavení eura. Pri hodnotení medzinárodného postavenia eura sa využíva súvahová štatistika PFI (v obchodoch s nerezidentmi sa rozlišujú čiastky v eurách

a v cudzej mene) a štatistika emisií cenných papierov (ktorá vyčleňuje údaje o cenných papieroch v eurách vydaných nerezidentmi eurozóny). Usmernenie ECB/2004/15 vyžaduje osobitne na účely hodnotenia medzinárodného postavenia eura ako investičnej meny šesť mesačné členenie zahraničných transakcií eurozóny s dlhovými cennými papiermi podľa meny (s rozdelením na euro, dolár a ostatné meny) a rovnaké členenie zahraničných pozícií rezidentov eurozóny v dlhových cenných papieroch, a to na konci júna a decembra. ESCB zbiera na rovnaký účel ostatné údaje o emisiách štátnych dlhopisov. Niektoré centrálné banky Euro systému a ESCB tiež zbierajú údaje o postupoch fakturácie v rámci zahraničného obchodu s tovarmi a službami, najmä prostredníctvom systémov zberu údajov založených na vysporiadaní platieb. Oesterreichische Nationalbank poskytuje aj údaje o obehu eurobankoviek (a o pokračujúcom obehu bankoviek bývalých národných mien krajín eurozóny) v piatich susediacich krajinách nepatriacich do eurozóny.

9 EFEKTÍVNE VÝMENNÉ KURZY (EER) EURA

100. Nominálny EER eura je súhrnnou mierou vonkajšej hodnoty eura voči menám najdôležitejších obchodných partnerov eurozóny. Reálny EER, získavaný deflovaním nominálneho kurzu pomocou príslušných cenových alebo nákladových indexov, je najbežnejšie používaným ukazovateľom medzinárodnej cenovej a nákladovej konkurencieschopnosti.

101. ECB počíta denné nominálne EER, ktoré sú definované ako vážené geometrické priemery bilaterálnych výmenných kurzov eura voči menám obchodných partnerov. Reálne EER sú vážené geometrické priemery relatívnych cien alebo nákladov v eurozóne v porovnaní s jej obchodnými partnermi vyjadrené v spoločnej mene. Reálne EER sa počítajú mesačne alebo štvrťročne, keďže údaje o cenách a nákladoch nie sú k dispozícii častejšie.

102. Váhy jednotlivých obchodných partnerov sú odvodené z ich podielov na obchodnej výmene eurozóny s priemyselnými výrobkami, okrem obchodu v rámci eurozóny, počas dvoch trojročných období (1995 až 1997 a, po aktualizácii váh v roku 2004, 1999 až 2001). Váhy vychádzajú z údajov o vývoze aj dovoze. V prípade dovozu sa pri výpočte váh zohľadňuje podiel každej partnerskej krajiny na celkovom dovoze eurozóny zo všetkých partnerských krajín. V prípade vývozu sa váhy stanovujú tak, aby bol zohľadnený význam jednotlivých trhov v rámci vývozu z eurozóny, rovnako ako konkurencia, ktorej čelia vývozcovia eurozóny na zahraničných trhoch zo strany domácich výrobcov i vývozcov z tretích krajín.

103. Kurzy EER sa počítajú voči dvom skupinám obchodných partnerov: EER-23 (13 členských štátov EÚ nepatriacich do eurozóny a desať hlavných obchodných partnerov mimo EÚ) a EER-42 (EER-23 a ďalších 19 krajín). Pokiaľ ide o EER-23, nominálny EER sa počíta denne, pričom reálne indexy sú k dispozícii mesačne (s použitím spotrebiteľských cien a cien výrobcov) a štvrťročne (s použitím deflátorov HDP a jednotkových nákladov práce). V prípade širšej skupiny EER-42 sa nominálny EER a reálny EER na základe spotrebiteľských cien počítajú mesačne.

10 ŠTATISTIKA VEREJNÝCH FINANCIÍ

104. Štatistika verejných financií zahŕňa údaje o transakciách a pozíciách sektora verejnej správy (v systéme ESA 95 označený ako S.13), ktorého subsektormi sú ústredná štátna správa, regionálna štátna správa, miestna samospráva a fondy sociálneho zabezpečenia. ECB sa o štatistiku verejných financií zaujíma z dvoch dôvodov. Na účely konvergenčných správ o pripravenosti členských štátov na prijatie eura, a tiež v súvislosti s postupom pri nadmernom deficite a Paktom stability a rastu, sa kladie dôraz na ročné údaje o deficite alebo prebytku verejných financií a konsolidovanom verejnom dlhu v jednotlivých členských štátoch EÚ. V súlade s usmernením ECB/2005/5, ktoré

formalizuje dlhodobú požiadavku na poskytovanie týchto údajov členskými štátmi, centrálné banky poskytujú ECB ročné údaje o účtoch verejnej správy vrátane príjmov, výdavkov, deficitu/prebytku, úverových potrieb, príjmov z privatizácie a nesplateného dlhu. Tieto údaje umožňujú ECB začleniť aj údaje o transakciách medzi inštitúciami EÚ a členskými štátmi, akoby boli inštitúcie EÚ, pokiaľ ide o transakcie s príslušným členským štátom, ďalším subsektorom verejnej správy, pričom cieľom je poskytnúť podrobnejší prehľad transakcií verejného sektora v rámci hospodárstva ako údaje, ktoré sa týkajú len samotných národných sektorov verejnej správy. ECB prijíma aj ročné údaje o úpravách vzťahu deficitu a dlhu, t. j. podrobné porovnanie zmeny verejného dlhu v priebehu roka a deficitu alebo prebytku verejných financií v príslušnom roku. Usmernenie ECB/2005/5 (následne zmenené a doplnené usmernením ECB/2006/2) vyžaduje, aby sa všetky tieto údaje vykazovali v podobe konzistentnej s údajmi, ktoré členské štáty EÚ poskytujú Európskej komisii na základe ESA 95 a postupu pri nadmernom deficite. Účty verejnej správy vykazované v rámci postupu pri nadmernom deficite sa od systému ESA 95 odlišujú v nepočítaných, avšak významných detailoch, predovšetkým v rozsahu údajov a oceňovaní dlhu verejnej správy.

105. Keďže činnosť verejného sektora je významným faktorom z pohľadu hospodárskeho vývoja a finančných trhov, ECB vyžaduje aj štvrťročné údaje o nefinančných a finančných transakciách verejného sektora a o nesplatenom verejnom dlhu. Rôzne nariadenia Spoločenstva prijaté v roku 2000 alebo neskôr vyžadujú vykazovanie štvrťročných údajov o príjmoch a výdavkoch, finančných transakciách a súvahách sektora verejnej správy v členských štátoch, vďaka čomu bude už čoskoro k dispozícii komplexný súbor štvrťročných štatistík sektora verejnej správy v Európskej únii. Nariadenie č. 501/2004 vyžaduje od členských štátov poskytovanie štvrťročných finančných údajov (do troch mesiacov po skončení štvrťroka) osobitne za ústrednú štátnu správu, miestnu samosprávu a fondy sociálneho zabezpečenia

spolu s členením podľa nástrojov a v prípade ústrednej štátnej správy a fondov sociálneho zabezpečenia aj s údajmi o protipoložkách. Hoci kompletne súbory údajov ešte len začínajú byť k dispozícii, už teraz je možné konštatovať, že toto nariadenie pomohlo zlepšiť kvalitu časti finančných účtov menovej únie týkajúcej sa verejného sektora a prostredníctvom údajov o protipoložkách prispelo aj k zlepšeniu štatistiky ostatných nefinančných sektorov v eurozóne. Tieto údaje budú súčasťou štvrťročných účtov inštitucionálnych sektorov eurozóny, ktoré budú k dispozícii v roku 2007 (ďalšie informácie v nasledujúcej časti).

11 ÚČTY INŠTITUCIONÁLNYCH SEKTOROV EUROZÓNY

11.1 ÚVOD

106. V rámci definícií a koncepcného rámca ESA 95 sú účty inštitucionálnych sektorov zdrojom ucelených údajov o nefinančných a finančných transakciách jednotlivých inštitucionálnych sektorov. Poskytujú súhrnný prehľad o hospodárskej aktivite, od výroby, tvorby a využitia príjmu na spotrebu a úspory, cez transakcie s kapitálovými aktívami, až po čisté poskytnuté alebo prijaté úvery a súvisiace nadobudnutie finančných aktív alebo vznik záväzkov, a informujú tiež o jednotlivých nástrojoch a v niektorých prípadoch aj o protipoložkách. Účty inštitucionálnych sektorov tiež obsahujú finančné súvahy s rozdelením aktív a pasív a účty s porovnaním transakcií so zmenami v súvahách. Výsledky, najmä za sektor nefinančných spoločností a sektor domácností, majú neoceniteľný význam pre ekonomickú analýzu a prognózovanie. Skutočnosť, že sa takmer všetky údaje (ekonomické i finančné) zostavované na základe systému ESA 95 zhŕňajú do uceleného súboru s jednotnou štruktúrou, pomáha zabezpečiť presnosť a konzistentnosť údajov, a tým aj ich lepšiu využiteľnosť. Podľa ESA 95 sa však účty inštitucionálnych sektorov zostavujú iba v ročných intervaloch, čo v značnej miere znižuje ich význam pre analýzu a projekcie vývoja

hospodárskeho cyklu. ECB a Európska komisia preto s podporou nedávno prijatých právnych predpisov Spoločenstva spoločne vypracúvajú štvrtročné účty inštitucionálnych sektorov, pričom ich cieľom je dosiahnuť výsledky vhodné na zverejnenie do jari roku 2007.

107. V rámci kompletného súboru účtov sú finančné účty zdrojom údajov o transakciách ekonomických sektorov v oblasti prijímania a poskytovania úverov, zatiaľ čo súvahy zaznamenávajú nesplatené zostatky prijatých a poskytnutých úverov, pričom sa uvádza aj porovnanie kumulatívnych transakcií so zmenami v súvahách. ECB zverejňuje čiastočné finančné účty a súvahy za eurozónu v štvrtročných intervaloch od roku 2001. Vo svojom súčasnom formáte štvrtročné údaje vypovedajú o hlavných aktivitách nefinančných sektorov (t. j. nefinančných spoločností, domácností a verejnej správy) a poisťovacích spoločností a dôchodkových fondov v oblasti finančného investovania a financovania, čím obohacujú analýzu menovej politiky a predovšetkým prispievajú k tvorbe analýz a prognóz týkajúcich sa domácností a nefinančných spoločností. Finančné účty menovej únie možno použiť aj v rámci analýzy otázok súvisiacich s finančnou stabilitou, pre ktorú sú významné údaje o transakciách a súvahových pozíciách ekonomických sektorov. V neposlednom rade finančné účty predstavujú rámec, ktorý umožňuje hodnotenie a kontrolu konzistentnosti častejšie vykazovaných údajov, a to najmä údajov menovej štatistiky, štatistiky platobnej bilancie a emisií cenných papierov a štatistiky verejných financií. Využitelnosť týchto údajov sa pritom výrazne zlepšil po ich prepojení s konzistentnými nefinančnými účtami za inštitucionálne sektory, ako sa uvádza v časti 11.4.

11.2 ZDROJE NA ZOSTAVOVANIE ŠTVRŤROČNÝCH FINANČNÝCH ÚČTOV MENOVEJ ÚNIE

108. ESA 95 od členských štátov EÚ vyžaduje zostavovanie finančných účtov vo forme podrobných výkazov finančných transakcií a finančných aktív a zostatkov pasív v trhovej hodnote, spolu s ich porovnaním v rámci účtu

precenenia a tzv. účtu ostatných zmien v objeme aktív. ESA 95 uvádza zoznam piatich hlavných ekonomických sektorov (nefinančné spoločnosti – S.11, finančné spoločnosti – S.12, verejná správa – S.13, domácnosti – S.14 a neziskové inštitúcie poskytujúce služby domácnostiam – S.15). S.12 a S.13 sa delia na ďalšie subsektory.

109. Na základe ESA 95 sú členské štáty povinné zostavovať finančné účty len v ročných intervaloch. Napriek tomu usmernenie ECB/2002/7 od národných centrálnych bánk v eurozóne vyžaduje, aby ECB odosieli údaje štvrtročných národných finančných účtov týkajúce sa nefinančných spoločností a tiež poisťovacích spoločností a dôchodkových fondov. Túto požiadavku v súčasnosti spĺňajú už takmer všetky národné centrálné banky. Usmernenie vyžaduje údaje za obdobie od konca roka 1997. Údaje prichádzajú oveľa pomalšie ako štatistiky za eurozónu vypracovávané ECB, ktoré však i napriek tomu, že sú poskytované včasne a vyhovujú požiadavkám zostavovania finančných účtov menovej únie, predstavujú iba časť potrebných údajov.

110. Spojenie údajov súvahovej štatistiky PFI, ktorú vypracováva ECB, s údajmi národných finančných účtov umožňuje ECB zostavovať štvrtročné údaje o finančných transakciách a súvahy nefinančných sektorov v eurozóne, ktoré sú síce užitočné, ale z hľadiska rozsahu a včasnosti by bolo možné ich ešte zlepšiť.

111. Nasledujúca časť uvádza prehľad údajov, ktoré sa v súčasnosti vykazujú. Nové usmernenie ECB/2005/13, ktorým sa mení a dopĺňa usmernenie ECB/2002/7, stanovuje účinnosťou od apríla 2006 nový termín poskytovania údajov, a to do 110 dní (namiesto pôvodných 130 dní) od skončenia štvrtroka, čo v budúcnosti umožní zverejňovanie agregátov za eurozónu do 120 dní od skončenia štvrtroka. Usmernenie vyžaduje zostavovanie kompletných štvrtročných národných finančných účtov (so všetkými kategóriami finančných aktív a pasív a za všetky inštitucionálne sektory a zvyšok sveta) s finančnými údajmi o súvahách i transakciách.

Určité údaje o sektoroch protipoložiek, ktoré v súčasnosti vo väčšine národných finančných účtov chýbajú, budú k dispozícii do apríla 2008 (v niekoľkých fázach). Okrem iných zlepšení nové usmernenie tiež zohľadňuje najnovšie právne predpisy Spoločenstva týkajúce sa finančných účtov verejnej správy, a stanovuje nové požiadavky vzťahujúce sa na prípady rozširovania eurozóny.

11.3 Hlavné finančné aktíva a pasíva nefinančných sektorov a poisťovacích spoločností a dôchodkových fondov

11.3.1 Finančné aktíva v jednotlivých sektoroch

112. Krátkodobé finančné investície zahŕňajú prevažne prostriedky v držbe nefinančných sektorov eurozóny zahrnuté do agregátu širokých peňazí (M3), a okrem toho aj niektoré krátkodobé pohľadávky voči ostatným sektoram v eurozóne. Za vklady zaradené medzi dlhodobé finančné investície sa považujú vklady s dohodnutou splatnosťou nad dva roky a vklady s výpovednou lehotou nad tri mesiace. Poisťotechnické rezervy predstavujú pohľadávky voči spoločnostiam poskytujúcim životné poistenie a dôchodkovým fondom. Spolu s dlhodobjšími (zvyčajne so splatnosťou nad jeden rok) dlhovými cennými papiermi, kótovanými akciami a podielovými listami investičných fondov (okrem fondov peňažného trhu) predstavujú dôležitú súčasť dlhodobých finančných investícií domácností.

113. Súvahová štatistika PFI je zdrojom údajov, pomocou ktorých sa stanovujú odhady objemu obeživa a vkladov a akcií/podielových listov fondov peňažného trhu v držbe nefinančných sektorov v eurozóne. Vklady nebankových subjektov (nefinančné sektory na tento účel nie je možné jednotlivito vymedziť) v bankách mimo eurozóny sa čiastočne odhadujú na základe údajov platobnej bilancie. Stanovenie odhadov držaných dlhových cenných papierov a akcií (v priamej držbe i nepriamej držbe prostredníctvom investičných fondov) je vzhľadom na problém s identifikáciou držiteľov obchodovateľných cenných papierov zložitejšie.

Súčasný formát štvrťročných národných finančných účtov umožňuje stanoviť odhad celkového objemu prostriedkov v držbe nefinančných sektorov v eurozóne, bez ďalšieho členenia podľa jednotlivých nefinančných sektorov. Ako však bolo spomenuté v časti 78, niektoré z týchto údajov budú v budúcnosti k dispozícii na základe usmernenia ECB/2005/13.

11.3.2 Finančné pasíva v jednotlivých sektoroch

114. Hlavnými zložkami financovania nefinančných sektorov sú cenné papiere, úvery a kótované akcie. Údaje o hlavných záväzkoch nefinančných sektorov v eurozóne sa dajú pomerne jednoducho získať zo štatistík za eurozónu a štvrťročných národných finančných účtov. Pasíva sa na rozdiel od aktív podrobne členia na jednotlivé sektory, pričom úvery a dlhové cenné papiere sa členia podľa pôvodnej splatnosti.

115. Podobné údaje ako za nefinančné sektory sú k dispozícii aj za poisťovacie spoločnosti a autonómne dôchodkové fondy. Hlavné záväzky týchto finančných sprostredkovateľov (t. j. čistý majetok domácností v rezervách životného poistenia a dôchodkových fondov, predplatené poistné a rezervy na nevysporiadané poistné udalosti) sa prevažne vykazujú ako finančné aktíva nefinančných sektorov. Čiastky sú však odlišné, pretože poisťovacie spoločnosti a dôchodkové fondy v eurozóne majú záväzky tohto typu i voči protistranám mimo eurozóny, a nefinančné sektory v eurozóne majú uzavreté poistné zmluvy s poisťovacími spoločnosťami a dôchodkovými fondmi mimo eurozóny a majú tiež čisté majetkové účasti v neautonómnych dôchodkových fondoch.

11.4 Nefinančné účty inštitucionálnych sektorov

116. Finančný účet je posledným v postupnosti účtov zaznamenávajúcich transakcie medzi inštitucionálnymi sektormi. Suma transakcií zaznamenaných na finančnom účte by sa mala rovnať vyrovnávacej položke prevedenej

z kapitálového účtu, konkrétne čistým prijatým alebo poskytnutým úverom, ktoré predstavujú výsledok všetkých nefinančných transakcií príslušného sektora. Ako bolo spomenuté vyššie, ESA 95 vyžaduje vykazovanie týchto údajov iba v ročných intervaloch. ECB a Komisia spoločne zostavujú štvrt'ročné nefinančné účty s členením podľa inštitucionálnych sektorov, ktoré budú prepojené s finančnými účtami. Očakáva sa, že prvé výsledky budú zverejnené na jar roku 2007. Poskytovanie štvrt'ročných údajov nefinančných účtov inštitucionálnych sektorov už vyžadujú aj najnovšie právne predpisy Spoločenstva – v júli 2005 bolo prijaté nariadenie (ES) č. 1161/2005, na základe ktorého boli v januári 2006 odovzdané prvé údaje (spolu so štvrt'ročnými údajmi za obdobie od začiatku roka 1999). Nariadenie stanovuje prechodné obdobie, počas ktorého sa od členských štátov vyžadujú len určité údaje s cieľom obmedziť záťaž spojenú s vykazovaním. Po uplynutí tohto obdobia však nariadenie vyžaduje vykazovanie kompletného súboru účtov, od účtu produkcie po kapitálový účet, spolu s príslušnými vyrovnávacími položkami alebo súhrnnými štatistikami (hrubá a čistá pridaná hodnota, prevádzkový zisk, disponibilný príjem, úspory atď.). Po uplynutí prechodného obdobia sa majú údaje poskytovať do 90 dní od skončenia štvrt'roka, na ktorý sa vzťahujú. Pokiaľ ide o vykazovanie údajov týkajúcich sa sektora domácností a podnikového sektora, nariadenie udeľuje výnimku členským štátom s HDP nižším ako 1 % HDP EÚ (bude ju teda môcť využiť Luxembursko a nové členské štáty s výnimkou Poľska). Nariadenie zatiaľ nevyžaduje údaje o protipoložkách, ich vykazovanie sa však má zaviesť v budúcnosti.

12 ŠTATISTIKA PLATOBNÝCH SYSTÉMOV A SYSTÉMOV VYSPORIADANIA OBCHODOV S CENNÝMI PAPIERMI

117. Zákonnou povinnosťou Eurosystému je podporovať plynulé fungovanie platobných systémov. V rámci plnenia tejto úlohy Eurosystém poskytuje prostriedky zabezpečujúce platobný styk a vysporiadanie obchodov s cennými papiermi. Eurosystém zároveň plní funkciu

dohľadu v oblasti platobných systémov, ktoré majú podstatný význam pre nerušený výkon menovej politiky. ECB venuje pozornosť predovšetkým používaniu rôznych platobných nástrojov (hotovosť, bankové účty, kreditné a debetné karty, elektronické peňaženky a pod.) a fungovaniu medzibankových prevodov prostriedkov. Zaujíma sa aj o systémy vysporiadania obchodov s cennými papiermi, keďže Eurosystém prostredníctvom nich vysporiadava úverové operácie. Okrem toho sa ECB venuje aj monitorovaniu integrácie finančných trhov v eurozóne. V rámci výkonu týchto prevádzkových funkcií a funkcie dohľadu nad platobnými systémami Eurosystém zbiera veľké množstvo údajov, pričom mnohé z nich sa zverejňujú vo výročnej správe o platobných systémoch a systémoch vysporiadania obchodov s cennými papiermi v Európskej únii (tzv. Modrej knihe). ECB začala v nedávnej dobe v úzkej spolupráci s národnými centrálnymi bankami prácu na projekte, ktorého cieľom je zlepšiť konzistentnosť údajov v rámci Európskej únie a sústrediť ich v rámci jednotnej databázy.

13 ŠTATISTICKÉ ASPEKTY ROZŠÍRENIA EUROZÓNY

118. V súčasnosti je v Európskej únii 13 členských štátov, ktoré nepatria do eurozóny. Vstúpiť však do nej môže ktorýkoľvek alebo všetky z nich, a rovnako každý budúci člen EÚ. Je dôležité, aby sa po vstupe nových krajín do eurozóny zachovala kvalita štatistiky eurozóny a príslušné krajiny preto musia byť na vstup pripravené aj zo štatistického hľadiska. Zároveň je nevyhnutné (ako sa ukázalo napr. pri vstupe Grécka v roku 2001) mať k dispozícii aj spätné údaje za eurozónu v jej rozšírenej podobe, aby bol možný výpočet mier rastu aj pred rozšírením a aby boli k dispozícii konzistentné časové rady na ekonomické modelovanie a prognózovanie a analýzu budúceho vývoja na účely menovej politiky. Takýto výsledok samozrejme nebude presne vyjadrovať stav, v akom by sa eurozóna teoreticky nachádzala, keby v danom časovom období nové krajiny boli naozaj jej členmi. Okrem toho určité referenčné štatistické údaje za eurozónu v jej skutočnom zložení v období,

na ktoré sa tieto údaje vzťahujú, budú vždy potrebné, i napriek prerušovanej kontinuite časových radov v dôsledku postupného rozširovania.

119. V prípadoch, keď sú údaje za eurozónu jednoduchým súčtom národných údajov, je jedinou požiadavkou určenou novým členským krajinám poskytnutie plne porovnateľných národných údajov. Ak agregáty za eurozónu nepredstavujú súčet národných údajov (ako napríklad v prípade menovej štatistiky, štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície a tiež finančných účtov), zmena v zložení eurozóny si vyžaduje poskytnutie spätných údajov s podrobným geografickým a sektorovým členením, aby bolo možné vykonať potrebnú konsolidáciu, pričom táto požiadavka sa vzťahuje na nových i existujúcich členov eurozóny. Vzhľadom na to, že v rámci súvahovej štatistiky PFI sa vyžadujú údaje o menách a tiež ich prepojenie s členením podľa nástrojov, splatností a sektorov, by požiadavka, aby členské štáty vykazovali údaje, ktoré by umožnili zostavenie agregátov za skoršie časové obdobia za eurozónu v akomkoľvek zložení, viedla k obrovskej záťaži spojenej s vykazovaním v oblasti platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície. V praxi boli pri príležitosti vzniku menovej únie a vstupu Grécka do eurozóny spätné údaje vypracované na základe najlepších odhadov, pričom údaje poskytnuté v rámci systémov vykazovania boli doplnené údajmi z iných zdrojov (napr. z medzinárodnej bankovej štatistiky BIS). Vzhľadom na rozšírenie Európskej únie v roku 2004 a predpokladané ďalšie rozširovanie eurozóny sa nedávno ECB a národné centrálné banky dohodli na hlavných zásadách a postupoch harmonizovaného prenosu spätných údajov s vedomím, že v niektorých prípadoch bude aj naďalej potrebné použiť odhady.

14 VÝMENA ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV

120. Výmena štatistických údajov v rámci ESCB a s európskymi a medzinárodnými inštitúciami si vyžaduje rýchly, spoľahlivý a bezpečný systém

výmeny údajov. ESCB takéto systémy používa na obojsmerný prenos súborov údajov medzi ECB a národnými centrálnymi bankami. Prenos údajov sa uskutočňuje prostredníctvom samostatnej telekomunikačnej siete, pričom sa používa špeciálny formát štatistických správ známy ako GESMES/TS (SDMX-EDI), ktorý bežne používajú medzinárodné štatistické organizácie na výmenu údajov a metaúdajov. Súčasťou tohto systému sú aj štatistické štruktúry, definície a zoznamy kódov. Systém umožňuje jednoduchú integráciu štatistických databáz v rámci sietí a systémov prijímania a doručovania súborov údajov a jednoduché vkladanie nových skupín údajov. Rovnaký formát používa ECB v rámci výmeny štatistických údajov s Eurostatom a medzinárodnými organizáciami (najmä s BIS a MMF). Moderné technológie založené na štandardoch SDMX-ML sa používajú aj pri zverejňovaní štatistických údajov na internete. ECB úzko spolupracuje s BIS, Eurostatom, MMF, Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, Organizáciou spojených národov a Svetovou bankou v rámci iniciatívy SDMX, ktorej cieľom je vyvíjať efektívnejšie postupy výmeny a zdieľania štatistických údajov a metaúdajov.

15 PRAVIDLÁ ZVEREJŇOVANIA A REVÍZIE ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV

121. ECB uplatňuje politiku úplného a včasného zverejňovania štatistík vrátane popisu ich charakteru, zdroja, rozsahu a koncepčného základu, a to bez toho, aby sprístupňovala dôverné informácie týkajúce sa jednotlivých vykazovacích jednotiek alebo iných subjektov. Na internetovej stránke ECB sa nachádzajú všetky štatistiky za eurozónu a príslušné referenčné materiály, rovnako ako množstvo súvisiacich národných štatistík spolu s odkazmi na internetové stránky centrálnych bánk, na ktorých možno nájsť aj mnohé ďalšie podrobné národné údaje. Ďalšími zdrojmi údajov sú štatistická sekcia Mesačného bulletinu ECB a publikácia Statistics Pocket Book, v ktorých sú podrobné tabuľky a (v prípade Mesačného bulletinu) články a boxy venujúce sa štatistikám

ECB. Mnohé z údajov sa najskôr zverejňujú prostredníctvom tlačových správ vo vopred určených intervaloch (príloha 1).

122. Väčšina štatistických sérií podlieha revízií. Jej účelom je odstrániť chyby v zdrojových údajoch, upraviť často vykazované údaje na základe novších, podrobnejších údajov (ako napr. v rámci pravidelného cyklu revízií mesačnej platobnej bilancie eurozóny po prijatí podrobnejších štvrtročných údajov), prípadne opraviť staršie údaje v dôsledku zmien, ktoré priebežne vyplývajú z rôznych metodologických úprav. Aj v tejto oblasti ECB uplatňuje určité zásady – vopred informuje o cykloch revízií, sprístupňuje podrobnú dokumentáciu o revíziách a pravidelne kontroluje ich rozsah a štruktúru a snaží sa revidovať čo najviac starších údajov, ak to nie je príliš nákladné.

123. ECB (podobne ako Európska komisia) sa snaží v čoraz väčšom počte štatistických oblastí formalizovať proces monitorovania kvality štatistických údajov tým, že vyžaduje poskytovanie pravidelných správ, ktoré systematicky hodnotia rôzne aspekty kvality. Takéto správy sa v súčasnosti zverejňujú v oblasti štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície (podľa článku 6 usmernenia ECB/2004/15) a vyžadujú ich aj usmernenia týkajúce sa štvrtročných finančných účtov (ECB/2002/7, zmenené a doplnené usmernením ECB/2005/13) a štatistiky verejných financií (ECB/2005/5). Usmernenie o menovej a bankovej štatistike (ECB/2003/2, zmenené a doplnené usmernením ECB/2005/4), ktoré sa týka aj emisií cenných papierov a ostatných finančných sprostredkovateľov, od centrálnych bánk vyžaduje monitorovanie kvality údajov odosielaných do ECB. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o zostavovaní štvrtročných nefinančných účtov podľa inštitucionálnych sektorov ukladá členským štátom povinnosť dodržiavať stanovené štandardy kvality štatistických údajov a od Komisie vyžaduje vykazovanie údajov o kvalite Európskemu parlamentu a Rade počas piatich rokov od dátumu, keď nariadenie vstúpi do platnosti.

124. Pri zverejňovaní štatistík a revízií údajov po zverejnení ECB spolupracuje s národnými centrálnymi bankami a v prípade potreby aj s Eurostatom. Jej cieľom je poskytovať čo najaktuálnejšie údaje a zároveň zaistiť ich maximálnu konzistentnosť v rámci rôznych štatistických oblastí i rôznych časových období.

16 PRÁVNE NÁSTROJE ECB V OBLASTI ŠTATISTIKY

125. Právny rámec štatistickej činnosti ECB je stanovený v článku 5 Štatútu ESCB a v nariadení Rady (ES) č. 2533/98. V ďalších právnych nástrojoch (na základe článku 34 a článku 14 ods. 3 Štatútu ESCB) sú stanovené konkrétne požiadavky vykazovania údajov určené rôznym vykazovacím skupinám z referenčnej vykazovacej skupiny (stanovenej v článku 2 nariadenia č. 2533/98), alebo pokyny určené národným centrálnym bankám (alebo iným štatistickým úradom) stanovujúce konkrétnu podobu, termíny, spôsob prenosu a charakter údajov, ktoré sa majú odosielať ECB. Nariadenia ECB sú určené vykazujúcim jednotkám a sú priamo uplatniteľné v členských štátoch patriacich do eurozóny. Usmernenia ECB sú záväzné pre členov Eurosystemu vrátane samotnej ECB. Odporúčania ECB síce nie sú záväzné, sú však prostriedkom oznámenia štatistických požiadaviek ECB tým štatistickým úradom v členských štátoch patriacich do eurozóny, ktoré poskytujú údaje, hoci nie sú centrálnymi bankami. Oznámenia majú len informatívny charakter. Zoznam platných právnych predpisov ECB je uvedený na nasledujúcej strane.

MENOVÁ ŠTATISTIKA, ŠTATISTIKA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ A ŠTATISTIKA TRHOV

Nariadenie (z 22. novembra 2001) o konsolidovanej súvahe sektora peňažných finančných ústavov (ECB/2001/13), (Ú. v. L333, 17. 12. 01).

Nariadenie (z 21. novembra 2002), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13 (ECB/2002/8), (Ú. v. L330, 06. 12. 02).

Nariadenie (z 18. septembra 2003), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13 (ECB/2003/10), (Ú. v. L250, 02. 10. 03).

Nariadenie (z 20. decembra 2001), ktoré sa týka štatistiky úrokových sadzieb uplatňovaných finančnými ústavmi na vklady prijímané od fyzických osôb a nefinančných spoločností a na úvery poskytované fyzickým osobám a nefinančným spoločnostiam (ECB/2001/18), (Ú. v. L010, 12. 01. 02).

Nariadenie (zo 16. decembra 2004), ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie ECB/2001/13 a ECB/2001/18 (ECB/2004/21), (Ú. v. L371, 18. 12. 04).

Usmernenie (zo 6. februára 2003) o určitých požiadavkách Európskej centrálnej banky na štatistické vykazovanie a o postupoch vykazovania štatistických informácií v oblasti menovej a bankovej štatistiky národnými centrálnymi bankami (ECB/2003/2), (Ú. v. L241, 26. 09. 03).

Usmernenie (z 13. februára 2004), ktorým sa mení a dopĺňa usmernenie ECB/2003/2 (ECB/2004/1), (Ú. v. L083, 20. 03. 04).

Usmernenie (z 15. februára 2005), ktorým sa mení a dopĺňa usmernenie ECB/2003/2 (ECB/2005/4), (Ú. v. L109, 29. 04. 05).

Oznámenie ECB o ukladaní sankcií pri porušení požiadaviek na štatistické vykazovanie bilancií (2004/C195/10), (Ú. v. C195, 31. 07. 04).

PLATOBNÁ BILANCIA A SÚVISIACE EXTERNÉ ŠTATISTIKY

Usmernenie (zo 16. júla 2004) o požiadavkách Európskej centrálnej banky na štatistické vykazovanie v oblasti štatistiky platobnej bilancie a medzinárodnej investičnej pozície a výkazu medzinárodných rezerv (ECB/2004/15), (Ú. v. L354, 30. 11. 04) (zodpovedajúce odporúčanie je ECB/2004/16), (Ú. v. C292, 30. 11. 04).

FINANČNÉ ÚČTY

Usmernenie (z 21. novembra 2002) o požiadavkách Európskej centrálnej banky na štatistické vykazovanie oblasti štvrtročných finančných výkazov (ECB/2002/7), (Ú. v. L334, 11. 12. 02).

Usmernenie (zo 17. novembra 2005), ktorým sa mení a dopĺňa usmernenie ECB/2002/7 (ECB/2005/13), (Ú. v. L030, 02. 02. 06).

ŠTATISTIKA VEREJNÝCH FINANCIÍ

Usmernenie (zo 17. februára 2005) o požiadavkách Európskej centrálnej banky na štatistické vykazovanie a o postupoch pri výmene štatistických informácií v rámci Európskeho systému centrálnych bánk v oblasti štatistiky štátnych financií (ECB/2005/5), (Ú. v. L109, 29. 04. 05).

Usmernenie (z 3. februára 2006), ktorým sa mení a dopĺňa usmernenie ECB/2005/5 (ECB/2006/2), (Ú. v. L040, 11. 02. 06).

DÔVERNOSŤ ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV

Usmernenie (z 22. decembra 1998) o všeobecných pravidlách a minimálnych štandardoch ochrany dôvernosti individuálnych štatistických informácií, ktoré ECB zbiera s pomocou národných centrálnych bánk (ECB/1998/NP28), (Ú. v. L055, 24. 02. 01)¹.

¹ Odkaz na anglickú verziu dokumentu.

PRÍLOHA 1

PERIODICITA A TERMÍNY ZVEREJŇOVANIA AGREGOVANÝCH ŠTATISTICKÝCH ÚDAJOV ZA EUROZÓNU

ECB zverejňuje široký rozsah štatistických údajov v mesačných a štvrťročných tlačových správach a tiež v sekcii „Štatistika eurozóny“ Mesačného bulletinu ECB, ktorý zvyčajne vychádza druhý štvrtok v mesiaci. Podrobnejšie údaje z nižšie uvedených štatistických oblastí sa nachádzajú aj v štatistickej sekcii na internetovej stránke ECB (www.ecb.int).

Menový vývoj v eurozóne (údaje sa zverejňujú mesačne v 19. pracovný deň po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú).

Štatistika úrokových mier PFI (údaje sa zverejňujú mesačne v 30. pracovný deň po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú).

Štatistika emisií cenných papierov za eurozónu (údaje sa zverejňujú mesačne, približne v 20. kalendárny deň druhého mesiaca po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú).

Štatistika platobnej bilancie eurozóny (údaje sa zverejňujú mesačne, medzi 21. a 29. kalendárnym dňom druhého mesiaca po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú).

Štatistika platobnej bilancie eurozóny spolu s geografickým členením, medzinárodná investičná pozícia eurozóny (údaje sa zverejňujú štvrťročne, približne štyri mesiace po skončení štvrťroka, na ktorý sa vzťahujú).

Medzinárodná investičná pozícia eurozóny spolu s geografickým členením (údaje sa zverejňujú ročne, približne desať a pol mesiaca po skončení roka, na ktorý sa vzťahujú).

Medzinárodné rezervy a devízová likvidita (údaje sa zverejňujú mesačne, v posledný pracovný deň po skončení mesiaca, na ktorý sa vzťahujú).

Financovanie a finančné investície nefinančných sektorov v eurozóne; hlavné finančné aktíva a pasíva poisťovacích spoločností a dôchodkových fondov (údaje sa zverejňujú štvrťročne, približne štyri a pol mesiaca po skončení štvrťroka, na ktorý sa vzťahujú).

Štatistika investičných fondov v eurozóne (údaje sa zverejňujú štvrťročne, približne tri a pol mesiaca po skončení štvrťroka, na ktorý sa vzťahujú).

Štvrťročná štatistika verejných financií za eurozónu (údaje sa zverejňujú štvrťročne, približne štyri a pol mesiaca po skončení štvrťroka, na ktorý sa vzťahujú).

Ročná štatistika verejných financií za eurozónu (údaje sa zverejňujú ročne, približne štyri a pol mesiaca po skončení roka, na ktorý sa vzťahujú).

Doplnkové všeobecné hospodárske štatistické údaje za eurozónu – ceny nehnuteľností na bývanie (zverejňované dvakrát ročne, približne štyri mesiace po skončení obdobia, na ktoré sa údaje vzťahujú); ukazovatele trhu práce (zverejňované štvrťročne, dva až štyri mesiace po skončení obdobia, na ktoré sa údaje vzťahujú); údaje o kapitáli za eurozónu (zverejňované ročne, približne

jeden a pol roka po skončení roka, na ktorý sa údaje vzťahujú) a sezónne očistený HICP eurozóny (zverejňovaný mesačne, po zverejnení neupravených mesačných sérií HICP Eurostatom, približne 18 dní po skončení mesiaca, na ktorý sa údaje vzťahujú).

PRÍLOHA 2

DOSTUPNOSŤ ÚDAJOV

Eurozóna vznikla v januári 1999. Na analytické a výskumné účely však ECB v spolupráci s národnými centrálnymi bankami vypracovala množstvo štatistických sérií za skoršie obdobia oblasti terajšej eurozóny. Poskytnutie dostatočne porovnateľných starších údajov (aj keď nie vždy až do začiatku roka 1999) je zároveň v mnohých prípadoch súčasťou aktuálnych požiadaviek na vykazovanie štatistických údajov. Táto príloha uvádza, odkedy sú dostupné jednotlivé kľúčové série údajov za eurozónu v jej súčasnom zložení. Štatistika eurozóny je však postupom času čoraz podrobnejšia a komplexnejšia. Preto skutočnosť, že je určitý súbor údajov k dispozícii napríklad od roku 1994, nemusí znamenať, že od toho istého obdobia sú k dispozícii aj všetky údaje, ktoré sa v súčasnosti zverejňujú v Mesačnom bulletinu ECB. Staršie údaje sa okrem toho často zostavujú z neharmonizovaných zdrojov určených na iné účely. Preto sú zvyčajne menej kvalitné ako neskoršie údaje, a nie sú s nimi plne porovnateľné.

Táto príloha uvádza len agregované údaje za eurozónu. Údaje týkajúce sa jednotlivých členských štátov, ktoré môžu byť k dispozícii aj za dlhšie alebo kratšie časové obdobia, tu nie sú uvedené.

MENOVÁ ŠTATISTIKA, ŠTATISTIKA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ A ŠTATISTIKA TRHOV

Súvaha PFI – mesačné údaje od konca septembra 1997 (od marca 1998 aj vrátane Grécka).

Menové agregáty (M1, M2-M1 a M3) – mesačné údaje od januára 1980 (spolu s menej spoľahlivými údajmi pripravenými na výskumné účely už od roku 1970).

Bankové úvery – mesačné údaje od januára 1983.

Investičné fondy (okrem fondov peňažného trhu) – štvrtročné súvahy od konca roka 1998.

Emisie cenných papierov (dlhové cenné papiere) – hrubé a čisté emisie: mesačné údaje od januára 1990; nesplatené objemy: mesačné údaje od decembra 1989.

Emisie cenných papierov (kótované akcie) – hrubé a čisté emisie: mesačné údaje od januára 1999; nesplatené objemy: mesačné údaje od decembra 1998.

Úrokové miery PFI – mesačné údaje za šesť vkladových a štyri úverové sadzby z neharmonizovaných národných zdrojov od januára 1996.

Úrokové miery PFI – mesačné údaje za súčasnú harmonizovanú sériu (45 ukazovateľov: 31 pre nové obchody, 14 pre nesplatené zostatky) od januára 2003.

Úrokové miery peňažného trhu, výnosy štátnych dlhopisov, akciové indexy – mesačné údaje od januára 1994.

PLATOBNÁ BILANCIA A SÚVISIACE EXTERNÉ ŠTATISTIKY

Bežný účet a hlavné zložky – štvrtročné údaje od prvého štvrťroka 1980; mesačné údaje od januára 1997.

Finančný účet – mesačné údaje od januára 1998.

Geografické členenie platobnej bilancie – štvrťročné údaje od prvého štvrťroka 2003.

Menový prehľad platobnej bilancie – štvrťročné údaje od prvého štvrťroka 2000, mesačné údaje od marca 2003.

Medzinárodná investičná pozícia – ročné údaje od konca roka 1997 (za rok 1997 a 1998 iba čisté pozície); štvrťročné údaje od prvého štvrťroka 2004.

Geografické členenie medzinárodnej investičnej pozície – ročné údaje od konca roka 2002.

Medzinárodné rezervy a devízová likvidita – mesačné údaje od decembra 1999 (od decembra 1998 iba rezervné aktíva).

Efektívny výmenný kurz eura (nominálny a reálny) – od roku 1993; nominálny EER voči EER-23 je k dispozícii denne a reálne EER sú k dispozícii mesačne a štvrťročne (podľa deflátoru); nominálny a reálny EER voči EER-42 (iba na základe indexov spotrebiteľských cien) sa počítajú mesačne.

ŠTATISTIKA VEREJNÝCH FINANCIÍ

Príjmy a výdavky (hlavné zložky), deficit/prebytok, úpravy vzťahu deficitu a dlhu, dlh (hlavné zložky) – ročné údaje od roku 1991.

Príjmy a výdavky (hlavné zložky), deficit/prebytok – štvrťročné údaje od prvého štvrťroka 1999.

Dlh a úpravy vzťahu deficitu a dlhu (hlavné zložky) – štvrťročné údaje od prvého štvrťroka 2000.

FINANČNÉ A NEFINANČNÉ ÚČTY

Hlavné finančné aktíva a pasíva nefinančných sektorov – štvrťročné údaje od posledného štvrťroka 1997.

Hlavné finančné aktíva a pasíva poisťovacích spoločností a dôchodkových fondov – štvrťročné údaje od posledného štvrťroka 1997.

Úspory, investície a financovanie (podľa sektorov) – ročné údaje od roku 1990.

VŠEOBECNÁ HOSPODÁRSKA ŠTATISTIKA

Doplňkové všeobecné hospodárske štatistické údaje za eurozónu (príloha 1) – údaje od roku 1996, v niektorých prípadoch aj staršie údaje.

PRÍLOHA 3

VYBRATÉ REFERENČNÉ MATERIÁLY

PRÁVNE PREDPISY SPOLOČENSTVA

Protokol o Štatúte ESCB a ECB

Protokol o postupe pri nadmernom deficite¹

Protokol o kritériách konvergencie¹

Nariadenie Rady (ES) č. 2223/96 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v spoločenstve (ESA 95)

Nariadenie Rady (ES) č. 2533/98 o zbere štatistických informácií Európskou centrálnou bankou

Nariadenie (ES) č. 1221/2002 Európskeho parlamentu a Rady o štvrťročných nefinančných účtoch pre verejnú správu

Nariadenie (ES) č. 501/2004 Európskeho parlamentu a Rady o štvrťročných finančných účtoch verejnej správy

Nariadenie Rady (ES) č. 1222/2004 týkajúce sa zostavenia a prenosu údajov o štvrťročnom verejnom dlhu

Nariadenie (ES) č. 1161/2005 Európskeho parlamentu a Rady o zostavovaní štvrťročných nefinančných účtov podľa inštitucionálneho sektora

ORGANIZÁCIA ŠTATISTICKEJ ČINNOSTI

Memorandum o porozumení¹ o hospodárskej a finančnej štatistike medzi Generálnym riaditeľstvom Európskej centrálnej banky pre štatistiku a Štatistickým úradom Európskych spoločenstiev (Eurostatom)

OSTATNÉ

Manuál k platobnej bilancii¹ (5. vydanie, 1993; Medzinárodný menový fond)

Revízia požiadaviek v oblasti všeobecnej hospodárskej štatistiky (ECB, december 2004)

Mesačný bulletin ECB – sekcia štatistiky eurozóny (vydanie z decembra 2005)

¹ Odkaz na anglickú verziu dokumentu.

ISSN 1725573-2

9 771725 573001